

FERKO ŠELINGER

Z E L E N A J Ú S A T R Á V Y

Zelenajú sa jarnej trávy nite,
zurčiaci potok nenechá ich spať,
tak ako otec moju dobrú mať,
keď do práce sa zberal na úsvite

a teplým bozkom poštekľil jej líce,
ešte skôr, ako stlačil kľučku dvier.
Mame sa vtedy odlepili z pier
slová rozlúčky ako holubice

z konárov lipy, keď ich vietor točí.
Medový pokoj zafarbil jej tvár,
hlboko, slastne vdychovala jar,
studenou rosou pretrela si oči

a otcov bozk, ten nečakaný a sladký,
prišla odovzdať každé ráno mne.
Keby tie chvíle krásne, tajomné,
keby aspoň raz vrátili sa spiatky!

No v pokladniciach staníc času, zdá sa,
spiatočný lístok ešte nedostat'.
A tak, čo bolo, mladosť, otec, mať –
len v pamätníku srdca zachová sa ...

A P R Í L

Marcové číslo Spravodajcu sa Vám, milí čitatelia, usilovalo priblížiť zvyky a tradície spojené s Veľkou nocou. Keďže tých dní bolo viac a počet strán obmedzený, ponúkame Vám ďalšie veľkonočné zvyky teraz, v apríli. Napokon, je iba pár dní po sviatkoch. Takže, príjemné čítanie.

VEĽKÝ PIATOK

Na Veľký piatok sa pamätalo nielen na kravy, ale aj na ostatné domáce zvieratá. Všade tam, kde gazdovia dávali ovce na salaš, museli si ich označiť, aby ich na jeseň spoznali aj vo veľkom krdli. Preto im rôznym spôsobom robili do uší zárezy alebo vybíjali rôzne geometrické vzorce. Toto značkovanie robievali zvyčajne na Veľký piatok, pretože verili, že ovce menej cítia bolesť a aj rany sa im rýchlejšie zahoja. Ráno dostali ovce soľ, aby boli po celý rok zdravé. Bača zanesol hruď soli aj do mraveniska, aby sa ovce držali v krdli a aby sa z nich žiadna nestratila, keď budú na salaši. Ovce, ktoré ostrihali na Veľký piatok, mali mať kvalitnú vlnu.

Na Veľký piatok sa väčšinou nič nesadilo ani nesialo, pretože v tento deň sa nesmie zem hýbať. Tento deň nemal gazda piť, a to ani vodu, lebo by bol v lete stále smädny, ani pálenku, pretože by ho uštipol had alebo by mu živly zničili úrodu. Rýchlo sa mali na Veľký piatok hojiť poškodené miesta na rastlinách, preto sa v tento deň tradične štepili mladé stromky. Na staršom strome, ktorý mával málo ovocia, odrezali najvyšší konár.

Jedálny lístok na Veľký piatok bol zostavený podobne ako na Zelený štvrtok so zámerom vplývať na úrodu.

Ďalšia časť zvykov sa orientovala na upevnenie zdravia, prípadne na liečenie dlhotrvajúcich neuhov. Tomuto cieľu malo slúžiť predovšetkým ranné kúpanie a umývanie, ak sa tak nestalo už predchádzajúci deň.

Čarodejnú atmosféru veľkonočného obdobia sa usilovali využiť aj vydajachtivé dievčatá. Dievčatá hádzali na Veľký piatok do potoka malé jedľové vetvičky. Ak ich niesla voda stále po prúde, mali sa vydať vo vlastnej obci. Ak vetvičku stočil vír iným smerom, mali sa dostať za nevesty inam.

Je zaujímavé, že v oravských obciach, kde nepoznali na Veľkonočný pondelok oblievačky, mládenci chodili len šibať, na Veľký piatok tam ženy a dievčatá oblievali mužov.

BIELA SOBOTA

Biela sobota bola zo zvykoslovného hľadiska čiastočne pokračovaním obidvoch predchádzajúcich dní, no prinášala aj nové prvky. V domácnostiach sa venovali vareniu a pečeni jedál. Z mäsitých jedál sa pripravovala predovšetkým bravčovina. Často sa varila šunka, hoci v minulosti nebola natoľko bežná, ako je to v posledných desaťročiach. Gazdiné varili aj iné údené mäso, klobásy a huspeninu.

Vo viacerých oblastiach pripravovali na Veľkú noc jahňa, ktoré patrilo k starožidovským veľkonočným rituálnym pokrmom. Iným cudzím prvkom, s ktorým sa v poslednom storočí stretávame predovšetkým v mestách, je zajac ako symbol Veľkej noci. Zajac vzhľadom na svoju plodnosť bol kultovým zvieratkom starogermánskej bohyně úrody Ostary, od jej mena je odvodený aj nemecký názov Veľkej noci – Ostern.

Z bieleho kysnutého cesta pečú na východnom, čiastočne i strednom Slovensku pasku, na Orave a v Liptove babu, v Tekove caltu, v Novohrade mrváň, na Ponitří osúch, inde beluš alebo jednoducho koláč. Keď gazdiná vymiesla cesto, neočistila si ruky a išla pohladkať stromy, ktoré mali v tom roku prvý raz zarodiť alebo ktoré dávali málo ovocia. K najstarším veľkonočným jedlám patria všade vajčka. Pripravené jedlá sa väčšinou konzumovali až v nedeľu.

Vo veľkonočných obradoch mal významnú funkciu oheň. Novým ohňom zapálili večnú lampu a veľkonočnú sviecu zvanú paškál. Lampy naplnili novým olejom, zvyšky starého oleja sa spálili pri kostole. Ľudovo sa tento úkon nazýva pálenie Judáša. Uhlíkom z nového ohňa pripisovali ľudia magicko – ochrannú silu.

Na severnom Slovensku s takýmto uhlíkom tri razy obehli dom, aby bol chránený pred povodňou. Popol sypali na oziminy, aby ich nezničili búrky. Na západnom Slovensku ním posýpali priesady, najmä kapustu, aby ju nezničili húsenice.

Voda mala zmyť choroby, upevniť zdravie, privolať krásu, šikovnosť, šťastie. S vodou ľudia obchádzali obydlie, aby bolo chránené pred ohňom, povodňou, nešťastím vôbec, ba i hmyzom i inými škodcami.

Biela sobota tak ako Zelený štvrtok bola považovaná za šťastný deň pre siatie a sadenie.

VEĽKONOČNÁ NEDEĽA

Na Veľkonočnú nedeľu bolo zaužívané svätenie jedál v kostole. Z kostola sa každý ponáhlal domov, pretože ako šikovne prišiel, taký šikovný mal byť pri žatve. Ak niekto s jedlom na ceste domov spadol, chápal to ako predzvesť škody, ktorá ho na poliach postihne.

Stolovanie na Veľkonočnú nedeľu pripomína Štedrú večeru. Stôl bol prikrytý čistým bielym obrusom. Chlieb, ktorý položili na stôl, sa nesmel v ten deň odkladať. Gazdiná musela všetko vopred pripraviť, aby v priebehu obeda nevstávala od stola. Na Horehroní nesmel byť v túto nedeľu na stole nôž. Prvým chodom bolo vajíčko, gazda ho rozdelil medzi všetkých prítomných. V posledné dni Veľkej noci sa mali všetci dobre najesť, čím symbolicky vyjadrovali túžbu, aby boli sýti po celý rok.

Omrvky zo stola si ľudia odkladali na liečenie, do siatia alebo ich dali sliepkam. Sliepkam zvykli pridať aj vajíčko, aby lepšie niesli. Škrupiny z vajíčok a kostí z mäsa položili na polia medzi oziminu, aby bola chránená pred krupobitím.

VEĽKONOČNÝ PONDELOK

Všeobecne sú známe kúpačky a šibačky. Ešte v prvej polovici minulého storočia boli v jednotlivých oblastiach badateľné rozdiely. Na okolí Bratislavy bolo rovnako známe šibanie ako polievanie. V niektorých obciach ešte v dvadsiatych rokoch minulého storočia chodili menší chlapci na Veľkonočnú nedeľu šibať. Gazdiná sa za šľahačku odmenila vajíčkom alebo makovým koláčom.

Dospelí muži sedeli radšej doma, pretože ktorákoľvek žena, čo ich stretla, mohla ich vyšľahať korbáčom. V pondelok chlapci v šibačke pokračovali. Na Myjave chlapci v pondelok šibali dievčatá korbáčom upleteným z ôsmich vrbových prútov. Na druhý deň dievčatá oblievali chlapcov. V každom dome, do ktorého chlapci prišli často i s muzikou, bolo pre nich pripravené bohaté pohostenie.

V pondelok ráno a dopoludnie bolo vyhradené menším chlapcom, ktorí všetky dievčatá v dome, ale aj gazdinú najprv obľali, potom šibali, odriekajúc rôzne veršovanky. Chlapci dostali koláč alebo vajíčko a k tomu drobný peniaz. V oblasti Šariša sa oblievalo, mládenci chodili po dedine, a keď prišli k domu, kde bola dievka, tak sa spýtali: „Gazdo a gazdiño naša, či nam dovoľice i u vas svoju parobsku povinnosc splñic a vašo dzivky poolivac, žeby buli šumne červene i vo vašim dome, jak toto jablučko na strome?“

Odpoveď gazdu: „Dovoľime, dovoľime, ale mušice sebe ich pohľadac.“ Mládenci išli pohľadať dievky do stodoly, komory či na povalu a vedrom studenej vody ich poriadne pooblievali so slovami:

Na, Haničko, vodičky,
na tvojo ručičky,
na te tvoje ľička,
budžeš šumňučička.

Potom gazdiná doniesla niečo na zahryznutie a gazda mládencov počastoval pohárikom pálenky. Nakoniec sa poďakoval za oblievačku a oblievači išli ďalej. V posledných desaťročiach začali chlapci používať rozmanité kolínske vody. Dievčatá očakávajú kúpačov doma a neschovávajú sa ako prv, keď museli počítať s prúdmi studenej vody. No stane sa, že sa v tomto ohľade prepočítajú, keď idú oblievači podľa starých zvykov.

PRANOSTIKY NA APRÍL

- V marcu prach a v aprílu blato, šedlačkovi rošne zlato.
- Keď je Zelený štvrtok biely, potom je leto teplé.
- Na Juraja zem sa otvára. /24.apríl/
- Keď Ondrej mosty postaví, až Juraj ich odplaví.
- Ďura šickich z chiži von do poľa vižeňe. Na Ďura hadzi vichodza.
- Do Ďura nerastie nič, aj keby kliešťami t'ahal, po ňom všetko ide von, aj keby kladivom zatĺkal.
- Na Svätého Marka je už tráva hodne veľká./25.apríl/

- Po teplom Markovi sa často ochladzuje.
- Na Marka sa v ozimine má skryť vranka.
- Ak v apríli pohrmieva, tak už mrazov viac nebýva.
- V apríli prší na raž /žito/, v máji na pšenicu, v júni na jačmeň.

Prebraté z knihy Zvyky a tradície na Slovensku
od autorov Martina Bosáka a Rudolfa Bosáka.

AKO SA MÁTE, STROMY V GIRALTOVCIACH ?

Stromy majú medzi stvoreniami v rastlinnej ríši jednu veľkú výsadu – dlhovekosť a nenahraditeľnosť. Nemusíme chodiť za najstaršími stromami do Kanady. Aj na Slovensku rastie ihličnan tis obyčajný, ktorý sa dožíva až 1000 rokov. V Giraltovcich máme dub, ktorý bol vysadený ešte za tureckých čias a dnes je okrasou nášho mesta. V parku rastú krásne platany javorolisté, javor horský, javor mliečny, dub letný, dub tatársky, jaseň štíhly. Pri Topli na rohu ihriska je nádherný starý topoľ biely. Okolo kostolov boli vysádzané lipy, v mestských parčíkoch pagaštany konské.

Ale to je už minulosť. Rok čo rok týchto stromov ubúda. Zo dňa na deň ich dokážeme vyrúbať a do konárika odpratať z očí obyvateľov. Miznú aj ovocné stromy zo záhrad. Možno povieť, že starý a chorý strom treba odstrániť. To je pravda, ale už naši predkovia vedeli, že každý vyrúbaný strom musíme vysadiť, lebo nás postihne nešťastie.

Niektorí zase hovoria, že strom musí ustúpiť dôležitej stavbe. Lenže múdry človek tú stavbu navrhne tak, aby zachoval pekný, zdravý strom. Každý rok v apríli si pripomíname význam stromov. Už malé deti sa učia, že stromy sú dôležitými producentmi kyslíka, zadržávajú zrážkovú vodu, majú pôdochrannú funkciu, sú domovom pre živočíchy, pre človeka sú najlacnejšou prírodnou terapiou. Drevo zo stromov sprevádza človeka doslova od kolísky po hrob. Aj preto by sme mali k stromom zachovávať patričnú úctu.

Ale mnohí obyvatelia nášho mesta sa veľmi bezcitne správajú voči našim odvekým priateľom – stromom. Svedčia o tom polámané konáre, povyrývané iniciálky na kôre stromov, polámané alebo aj vytrhnuté s koreňmi čerstvo vysadené stromčeky, vianočné obete pri kontajneroch, neošetrené staršie stromy a bezhlavé rúbanie stromov, ktoré ešte mohli rásť.

Ak nechce ľudstvo skončiť svoju životnú púť vlastnou vinou, potom musí prehodnotiť svoj vzťah k stromom a ich spoločenstvám – lesom. A čo my Giraltovcania ? Nebolo by lepšie miesto rúbania ošetriť staršie stromy a zasadiť nové?

Mgr. Soňa Moravčíková

Mestská polícia informuje

1. V mesiaci marec mestská polícia v spolupráci s firmou Hunter vykonala odchyt zabehnutých a túlavých psov, pričom odchytila 6 psov. V jednom prípade, kde bol zistený majiteľ psa, bola vec vybavená v blokovom

konaní pre porušenie VZN mesta Giraltovce č. 20/2002 o niektorých podmienkach držania psov.

2. Mestská polícia vykonala opakovane v mesiaci marec kontrolu reštauračných a pohostinských zariadení so zameraním na konzum alkoholu mladistvými osobami. Počas kontroly hliadka nezistila žiadne porušenie zákona.
3. Mestská polícia oznamuje občanom, že v poslednom období narástol počet porušení dopravných predpisov vodičmi motorových vozidiel, ktorí nerešpektujú dopravné značenie na Fučíkovej ulici a jazdia v protismere, čím ohrozujú premávku na ceste prvej triedy. Takéto konanie bude postihované len v blokovom konaní, čo aj v mesiaci marec bolo opakovane realizované.

Juraj Šima
náčelník MsP

VIETE, ŽE ...

- S nastupujúcou jarou si mohli občania všimnúť rozbiehajúce sa stavebné práce v jednotlivých častiach nášho mesta. Na ľavom krídle CVČ sa začali výkopové práce zamerané na prípravu plochy minigolfového ihriska. Pripravuje sa aj výstavba lezeckej steny. Obe atrakcie chce p.riaditeľ Vook spustiť do prevádzky už v máji za prítomnosti vzácných hostí, ktorí nám „pokrstia“ ihrisko svojou hrou.
- CVČ zatiaľ upustilo od plánovanej výstavby bazénu, a to kvôli prekážkam s odkúpením príľahlého pozemku. S výstavbou bazéna sa však počíta po odkúpení telocvične do vlastníctva mesta a následnom vytvorení športovej haly a areálu športu.
- Stavia sa aj u súkromných podnikateľov. Do rozšírenia svojich predajných priestorov sa pustila predajňa LUCIA, skladové priestory svojho predajného komplexu rozšíril aj pán Križánek. Pred dokončením je aj vinotéka pána Juhu. Že sa Giraltovce v poslednom čase rozmáhajú, konštatujú aj občania, ktorí do nášho mesta prichádzajú ako pravidelní návštevníci. Mesto nám pestrie vďaka novým farebným fasádam mestských a súkromných blokov a rodinných domov. Obrovský boom konštatujeme všetci pri priam horúčkovitej výmene starých okien, ktoré málo izolovali v lete i v zime, za nové, plastové okná, príp. eurookná. Budovy tým získavajú na nižšej spotrebe energie, ale aj na svojom výzore.
- Mnohí občania, ktorí uvažujú o vybudovaní vlastných kotolní v bytových domoch, sú poriadne sklamaní výškou poplatku, ktorý musia zaplatiť za odpojenie od mestskej ústrednej kotolne ako odškodné za to, že zostávajúca sieť vykurovaných budov sa musí znova vyregulovať, čo sa spája s nákladmi, a tie musí niekto uhradiť.
- Smutný pohľad je momentálne na plochu bývalého pozemku, kde stál Urbanov dom. Už roky tam postupne pribúda vrstva rôzneho stavebného odpadu, ktorý sa tam vrší a postupne dvíha pôvodný terén dohora. Otázka je, či je aj dostatočne pevný, keďže rôzne odpady netvorí jednoliatu hmotu, a tak istotne vytvárajú väčšie – menšie vzduchové bubliny. V poslednom čase však odpad, ktorý tam môžeme vidieť, vytvára naozaj pestrú „všehochuť“ a pripomína mestské smetisko. Už chýba len tabuľka s nápisom „Malá kopa pýta viac,“ prípadne „Nemáte doma tiež niečo, čo by ste sem doniesli?“ Zlatým klincom celej tej smetiskovej story je zrezanie všetkých stromov, ktoré stáli a rástli na pozemku a tvorili akú - takú „záclonu“ ukrývajúcu tento nepekňý priestor. Zasa teda máme o pár stromov menej. Uvidíme, čo vznikne v tomto priestore,

možno ten výrub bol cenou za niečo zmysuplné. Dlhé roky sa tu plánovala výstavba domu pre seniorov a priestor by bol určite vhodný na domov dôchodcov, penzión alebo inú formu ustanovizne, ktorá by slúžila nielen našim seniorom. Rusi majú na podobné situácie priliehavé príslovie: „Poživjom – uvidim“, riadme sa teda ním – „ak budeme žiť, uvidíme“.

- Tohtoročný marec sa k nám správal naozaj rozmarne. Silné vetry, ktoré meteorológovia pomenovali „cyklóny“, neobišli na začiatku mesiaca ani naše mesto. Občas sa ešte zopakovali, najmä v noci, postrašili nás, no odzneli, našťastie, bez väčších následkov pre naše mestečko. Slniečka bolo málo, o to viac zamračenej oblohy, pomerne chladno, a napriek stále sa mračiacemu nebu zrážky neboli veľmi výdatné. Aspoň nás však obišli každoročné povodne, ktoré sa opakovali v posledných rokoch v marci a potom ešte v letných mesiacoch. Teraz Topľa pri pohľade z kopca nad Kóreou pripomína tenkú stuhu, ktorá si pokojne preteká našou dolinou.
- Centrum voľného času pravidelne raz za mesiac organizuje pre svojich členov návštevu plavárne v Stropkove. Čaká ich tam príjemné a čistučké prostredie, teplučká voda, a možnosť hodinu si rekreačne zaplávať, zašantiť si vo vode i zasúť ažiť si v rýchlom plávaní. Za veľmi ľudovú cenu tak majú deti možnosť aspoň raz za mesiac pestovať jeden z najzdravších športov – plávanie. Navyše pobyt v cudzom meste dáva tomuto športovému podujatiu aj príchut' výletu.
- 10. marca v rámci Podduklianskych noviniek vyšla po prvýkrát aj dvojstránka venovaná nášmu mestu. Z príspevkov sme sa dozvedeli aj to, že v našom meste vznikla začiatkom marca nová spoločenská organizácia pod názvom Miestny spolok Slovenského Červeného kríža. Predsedníčkou 16-členného spolku sa stala pani Daniela Macáková. Spolok chce okrem iného spolupracovať so samosprávou mesta, ale aj s integrovanými záchranným systémom.
- Naši maturanti majú za sebou náročný týždeň písomných maturitných skúšok z viacerých predmetov. Ktorá téma zo slovenského jazyka a literatúry oslovila našich adeptov na dospelosť najviac? Dozvedeli sme sa, že väčšina si zvolila tému Ako správne zvládnuť stres /Úvaha./, ďalší písali Volám sa Jozef Mak. /Beletrizovaný životopis./ V anglickom jazyku si zvolili najťažšiu formu A siedmi zo 46 maturujúcich, a v nemeckom formu A 0 z 12 maturujúcich. Držíme našim študentom palce, aby výsledky boli čo najlepšie a tiež, aby s úspechom prekonali aj druhý stupeň vedúci do dospelosti – ústne maturity.
- Pri hodnotení Monitoru deviatakov sme viacerí zbystrili pozornosť. Z rozhlasu i z televízie zneli v marci nepríjemné správy o výsledkoch našich deviatakov iba nad 50%. Zato naši giraltovskí deviatáci opäť prekonali slovenský priemer, keď z matematiky dosiahli takmer %, zo slovenského jazyka %. Každý žiak zároveň dostal svoje osobné hodnotenie, pripomínajúce vysvedčenie, na ktorom dominuje farebný graf, hodnotiaci úspešnosť každej otázky zvlášť. Tento doklad posluži žiakom pri prijímacom konaní na stredné školy.
- Podľa VZN č.29 môžu mať pridelený nájomný byt v našom meste občania, ktorí majú minimálne 2 roky trvalý pobyt v Giraltovciach / jeden z manželov/. Ďalej žiadatelia nesmú byť vlastníkami, spoluvlastníkmi, nájomcami alebo spolumajiteľmi mestského, družstevného bytu alebo domu. V tom prípade komisia nezarád' ich žiadosť do poradovníka. O pridelení bytov rozhoduje komisia – Bytová, zdravotná a sociálna. Tá tiež rozhoduje o pridelení bezbariérového bytu, ktorý môže byť poskytnutý iba občanovi s ťažkým zdravotným postihnutím. Nájomná zmluva sa uzatvára s občanmi

na dobu určitú, a to na 3 roky s možnosťou predĺženia vždy o 1 rok. U bezbariérových bytov je to na dobu 10 rokov.

- Mestské zastupiteľstvo si plánuje v tomto roku 6 riadnych zasadnutí, a to 11.februára, 21.apríla, 23.júna, 8.septembra, 10.novembra a 15.decembra. Na týchto zasadnutiach sú vítaní všetci občania mesta, ktorí majú vyhradený priestor aj na vznesenie svojich námietok, resp. pripomienok. Túto možnosť využíva v našom meste veľmi málo občanov.
- Mesto predalo dve sanitky z majetku našej polikliniky, ktorá je vlastne majetkom mesta, a to sanitku Volkswagen za 250 000.- Sk a KIA Pregio za 70 000.- Sk ich súčasnému nájomcovi p. Božíkovi.
- ZUŠ v tomto roku bude hospodáriť rozpočtom cca 9 mil. Sk. V rámci kapitálových výdavkov škola plánuje rekonštrukciu podlahy vo veľkej sále, zvukovú izoláciu jednotlivých tried, rekonštrukciu kúrenia s cieľom úspory výdavkov za plyn. Počíta sa aj s rekonštrukciou vstupného schodiska, a to jeho úpravou na nešmykl'avý povrch a zároveň možnosť bezbariérového vstupu. Pán riaditeľ P. Zajac v prípade dostatku finančných prostriedkov plánuje v budúcnosti aj zabudovanie výťahu, ktorý by zjednotil aj bezbariérový prístup do priestorov ZUŠ.
- Na výšku 750 000.- Sk sú vypracované projekty, na základe ktorých by sa mala rekonštruovať spoločenská „barová“ miestnosť v DK, ktorá by mohla slúžiť na prijatie hostí čoraz častejšie prichádzajúcich do Giraltovciev. V ZUŠ-ke sa počíta aj so znížením stropov, tiež s rekonštrukciou parkoviska pri Dome kultúry. Uvažuje sa aj o pokračovaní v úprave fasády, tiež s rekonštrukciou modelovne a skladu, najmä keramickej pece, ktorá by skvalitnila prácu žiakov výtvarného odboru pri práci s keramickými technikami.
- S kritikou sa stretla oprava strechy na školskej jedálni základnej školy. Napriek zrealizovanej oprave strecha ďalej preteká. Ide o školskú jedáleň v pavilóne C, teda priestore, ktorý máme zafixovaný ako CVČ.
- 17. marca sme zaznamenali prvú prudkú búrku v tomto roku. Prišla nečakane skoro a prekvapila nás o to viac, že teploty boli skôr nízke, nič /okrem ťažkých tmavých mrakov/ nenasvedčovalo, že sa o chvíľu začne blýskanie, a najmä poriadna hrmavica, za ktorou nasledoval prudký lejak. A to všetko viac ako mesiac pred Jurajom, ktorý dáva akúsi povolenku tomuto vodnému živlu.
- Zvlášť neprívetivo sa k nám správalo počasie na Veľkú noc. Prudké ochladenie na Veľký piatok, snehová chumelica a v noci mráz, v sobotu zasa celodenný vytrvalý lejak a k tomu chladno iba 2 stupne nad nulou. V nedeľu okolo obeda sa síce pousmialo aj slnko, ale len na pár hodín, aby nás o to viac zaskočil Veľkonočný pondelok svojou bielou nádielkou, ktorou nás obdaril v noci. V televízii nám to potvrdili, že toto počasie bolo naozaj výnimočné, podobná Veľká noc bola v polovici 60. rokov minulého storočia.
- V konkurencii 5 škôl okresu Svidník obsadili **chlapci Gymnázia v Giraltovcích v okresnom kole v basketbale ZŠ 1. miesto**. Súťaž sa uskutočnila 12. 3. 2008 a Gymnázium v Giraltovcích reprezentovali títo žiaci: J. Verčimák, P. Pankuch, M. Biroš, J. Rubis a E. Hajda.

Alžbeta Škurlová

VEĽKONOČNÁ VÝSTAVA V GIRALTOVCIACH

Výstava srdca

Každé mestečko má svoje svetlé aj tmavšie miesta, k tým slnečným patria udalosti, na ktoré sa vopred ľudia tešia, čakajú na ne, aby im zosvetlili ich dni. Slnkom nášho mestečka sú prekrásne výstavy, ktoré už neodmysliteľne patria ku koloritu Veľkej noci. Dom kultúry v našom meste v týchto dňoch žije duchom Veľkej noci. Všetky školy - Špeciálna základná škola, Materská škola, Základná škola, Domov sociálnych služieb a Základná umelecká škola si samy napísali toto najkrajšie vysvedčenie. Vysvedčenie srdca, ktoré hovorí, že naše učiteľky sú zručné, šikovné, žijú aj učia svojim srdcom, lebo bez neho by nedokázali tieto prekrásne výrobky vykúzliti. Ich práce svedčia o nápade, o bohatom vnútri, o láske k tradícii. Áno, každý jeden návštevník tejto Veľkonočnej výstavy zostane s úžasom stáť, lebo vystavené exponáty hovoria za seba, vlastnou rečou. Rečou šikovnosti, zručnosti, odvahy chcieť vytvoriť niečo krásne, čo by malo dušu a oslovilo človeka. A veru, podarilo sa im to! Slová chvály zaznievali zo všetkých strán, obdiv sa niesol výstavným priestorom. Výstava bola otvorená dňa 13. marca 2008, pani Alena Kmecová, vedúca oddelenia kultúry v našom meste, privítala prítomných hostí a uviedla ich do problematiky výstavy. Týmto otváracím momentom sa začali plodné dni výstavy. Štvrtok bol otváracím dňom, piatok bol venovaný početným návštevám a dopoludnie tvorivej dielni pre žiakov ZŠ. Zlatým klincom celého podujatia bola regionálna súťaž v maľovaní veľkonočných kraslíc v nedeľu 16.marca 2008 o 14,00 hodine, spojená s programom ZUŠ a prezentáciou typických veľkonočných jedál nášho regiónu.

Túto výstavu bolo treba vidieť, bolo ju treba prežiť, iba tak pochopíme, koľko práce, koľko lásky a obetavosti ukrývajú vnútra našich učiteliek. Patrí im naša vďaka, lebo ony to dokázali, dokázali v našom mestečku navodiť atmosféru Veľkej noci, sviatkov jari, času obnovy človeka aj jeho vnútra.

Výsledky súťaže: **Tradičná technika:**

1. miesto Mária Kravcová - Svidník
2. miesto Božena Šelepová - Svidník
3. miesto Júlia Babičová – Nižná Olšava

Netradičná technika:

1. miesto Helena Lišková -Bukovce
2. miesto Iveta Madzinová – Nižná Olšava
3. miesto Mária Jackaninová – Svidník

Cenu za najkrajšie naaranžovaný košík - Helena Lišková - Bukovce

Cenu primátora mesta - Základná umelecká škola z Giraltovec

O výstave ešte raz

Príroda sa prebúda, je to cítiť všade, že jej poslovia sa už zobudili zo zimného spánku. Stráne sú posiate snežienkami a v záhradách vidieť pestrofarebné krókusy aj narcisy sa pyšne dvíhajú a svojou žltou farbou akoby volali slnko do záhradiek aj vysušiť ihriská...

Tak ako oživa jarná príroda, zmenila sa aj sála v kultúrnom dome na rozkvitnutú lúku – pestrofarebný gazdovský dvor. V jednom kútiku sú zajačiky, inde sliepky, vajička, slamené kuriatka, káčatá, husi, voz, nad tým všetkým poletujú motýle, hýriac pestrofarebnými farbami dúhy. Jarná príroda má veľa zelene, tej je na každom mieste výstavky, ktorú krásne vytvorili pracovníčky MŠ, DSS, ŠZŠ, ZŠ ZUŠ. Nenadarmo sa veľkonočným vajičkam hovorí kraslice – sú naozaj rozprávkovy krásne. Keď sa bližšie pozriete na barančekov, kuriatka či zajačiky, zistíte, že to z rôznych drevok, papierov, vaty či uzáverov z plastových fliaš šikovné ruky

žien vytvorili takú krásu. Kohútí záprah plný zlatých vajíčok je vyrezaný z dreva a podpísala sa tam aj mužská ruka. Áno, máme u nás šikovných mužov i deti, ktoré sa potešili každému výtvoru, ktorý sa im pod vedením ich pedagógov – učiteliek podarilo urobiť. Na komíne sediaci bocian hlási, že ozajstné bociany už čoskoro priletia a klepotom svojich zobákov nás presvedčia, že jar je skutočne tu. Zručnosť vystavovateľiek sa prejavila v mnohých výrobkoch, nápady sú veľmi zaujímavé a priam excelentné, zdá sa vám, že to všetko je tam živé a také krehké, ako len maličké stvorenie môže byť. Otvorená, ale nepredajná výstava sa mi veľmi páčila, páčila sa aj všetkým prítomným, ktorí sa jej zúčastnili, bola otvorená do utorka, čiže päť dní, takže si ju pozrie mnoho dospelých aj detí z našich škôl a inštitúcií. Na výstavu sa prišli pozrieť aj žiaci zo ZŠ Kalnište, Brezov, Okružle, Želmanovce a veru páčila sa všetkým. Vyvrcholenie výstavy bolo v nedeľu, kedy sa na výstavke zúčastnili mnohé ženy z nášho okresu a zapojili sa do regionálnej súťaže v maľovaní kraslíc. Návštevníci si mali možnosť priamo tam aj niektoré výrobky zakúpiť.

OSLAVY DŇA UČITEĽOV V NAŠOM MESTE

Ak dieťa žije úprimnosťou, učí sa, čo je pravda a spravodlivosť.

Ak žije v bezpečí, učí sa dôverovať sebe i ľuďom okolo.

Ak žije v atmosfére pokoja, učí sa mať pokojnú myseľ.

Ak žije s priateľstvom, učí sa, že svet je krásne miesto, kde sa oplatí žiť.

Dňa 27. marca si primátor mesta uctil 22 učiteľov a pracovníkov na poli výchovy prijatím v obradnej sieni nášho mestského úradu. Pozvanie spolu s riaditeľmi škôl prijali všetci, takáto udalosť vždy pohladí dušu aj srdce učiteľa. Pedagóg sa rozdáva, učí, vedie mladých ľudí po ceste vzdelania a teší ho, ak si jeho prácu oceňujú. Primátor nášho mesta Ján Rubis nezabudol na ťažkú prácu učiteľov a 27. marec patril im. Obradná sieň mestského úradu sa ponorila do tónov tichučky hudby a slová uznania, slová básnika, slová ocenenia práce našli odozvu v duši zúčastnených pedagógov. Bol to pekný zážitok, učiteľia boli dojatí a milá pozornosť v podobe kvetov rozjasnila ich tváre. No Deň učiteľov týmto podujatím v obradnej sieni nekončil, pokračoval v sále Domu kultúry. Prihovory a program v podobe ženskej speváckej skupiny, ZUŠ a FS Topľan im spríjemnil ich deň. Nasledovalo pohostenie, zábava pri ľudovej hudbe, deň bol plný veselosti, dobrých ľudských vzťahov a všetkého, čo k nemu patrí.

Týmto príhovorom sa prítomným prihovoril pán primátor:

Vážené pani učiteľky, vážení páni učiteľia, milí hostia!

Je mi veľkou ct'ou prihovoriť sa Vám pri tejto vzácnej a milej príležitosti, ako je Deň učiteľov.

Na každého pedagóga sa pozerám s určitým rešpektom, s dávkou úcty, no hlavne s obdivom, preto mi dovoľte povedať teraz pri príležitosti Dňa učiteľov aspoň pár slov úprimnej vd'aky za Vašu ťažkú, náročnú a zodpovednú prácu, ktorá je pre Vás poslaním.

Človek si zvyčajne nevyberá ľudí, ktorí z titulu svojho postavenia významne zasahujú do jeho života. Obzvlášť príznačné je to pre Vás – učiteľov, pretože deň čo deň prichádzate medzi deti a žiakov odovzdať čosi zo seba a to „čosi“ sa určite odzrkadlí v ich budúcom živote. Krásne to vystihol básnik Július Lenko v básni Dospelosť, keď hovorí: „...Čo v sebe krásne máš, to rozmnožuj, pýr vytrhaj a kypri pôdu klasom...“

Dobrý učiteľ robí všetko v znamení bohatej žatvy. Najskôr preskúma zrkadlá očí detí a žiakov, aby sa vedel rozhodnúť, kde pridať odvalu, kde treba rozozvučať struny citu. Po prekročení školskej brány akoby ste vchádzali do iného sveta, v ktorom za sebou nechávate starosti bežného osobného života. Niekoho trpezlivo vypočujete, iného žiaka pochváľte alebo usmerníte. Viete, že detská dušička je najkrehkejšie stvorenie. A ak dieťa postrehne váš záujem, bude istejšie, sebavedomejšie a hádam aj v živote úspešnejšie, pretože práve tu platí úslovie: aké detstvo – taký človek. Každé dieťa, každý žiak je jedinečnou a neopakovateľnou osobnosťou a učiteľ, ktorému je jeho práca poslaním, musí dať do nej predovšetkým lásku. Tento hlboký vnútorný vzťah dokážu žiaci veľmi rýchlo a dobre rozoznať. S citlivosťou bystrých pozorovateľov majú radi učiteľa náročného, ale spravodlivého, ktorý im dokáže niečo dať. Práve na nich – na svojich žiakoch vidíte, čo ste dokázali. Potešia dobrými odpoveďami, usilovnosťou, záujmom o nové poznatky, pozornosťou na vyučovaní, mimoškolskými aktivitami...

Samozrejme, ako sa hovorí, nie každý deň je nedeľa, nie každý deň je slnečným dňom. Ale na tie sa akosi rýchlejšie zabúda, zostanú uzamknuté kdesi v kútiku pamäti.

Určitým špecifikom Vašej práce je nepochybne aj to, že pôsobíte nielen vo sfére detí, ale aj dospelých. Presvedčiť a získať si rodičov býva niekedy oveľa ťažšie, ako si získať žiakov. Keď sa to však podarí, vtedy je naozaj škola „hrou“ pre deti, pre rodičov i pre Vás – učiteľov.

Učiteľské povolanie je povolaním „vyvolených“, vyžaduje si celého človeka, človeka, ktorý nielen čestne, zodpovedne a kvalifikovane plní svoje povinnosti, ale žije aj životom svojich žiakov, myslí a koná v záujme ich budúcnosti. Vyžaduje si to vrodenu lásku k deťom, trpezlivosť, fantáziu, optimizmus.

Vo svojej práci sa stretávate s výhrami i prehrami, s radosťou aj sklamaním, s úspechmi i neúspechmi, s pochopením i nepochopením. Ale nie všetkým ľuďom je dovolené, tak ako Vám, „tvoriť“ človeka. Najlepšou odmenou sú pozorné detské oči, ich priazeň a úcta, vzťah k vyučovaciemu predmetu, dôstojná reprezentácia školy, úspešné zvládnutie prijímacej skúšky, drobné pozornosti a spomienky po rokoch. To je to, čo hreje, čo dáva čaro učiteľskému povolaniu, čo pomáha zabudnúť na prípadné starosti. To je to, čo nemožno prežiť v žiadnom inom povolaní.

Patrí Vám naša vďaka za to, že formujete generácie, usilujete sa, aby deti do sveta vzdelanosti kráčali s radosťou a bez stresov. Mnohokrát vo svojom vzácnom čase si vydelite chvíľku pre rôznorodé aktivity v našom meste.

Vážení pedagógovia,
dovoľte mi, aby som Vám záverom svojho príhovoru v deň vášho sviatku poprial pevné zdravie, veľa úspechov v práci i v osobnom živote. V mene všetkých rodičov a žiakov nášho mesta úprimne ďakujem!

Redakcia

DEŇ UČITEĽOV

Ministerstvo školstva SR ocenilo 28.marca 2008 v Levoči 50 slovenských učiteľov pri príležitosti Dňa učiteľov. Za Prešovský kraj ich bolo sedem, ocenenie prebrali z rúk Bibiány Obrimčákovej, štátnej tajomníčky rezortného ministerstva, ktorá vo svojom príhovore povedala :“ Je veľmi dôležité pristaviť sa v tento deň pri osobnosti pedagóga, pretože táto práca si vyžaduje veľa fyzických a psychických síl.“

Ocenení boli títo pedagógovia :

Ďakovný list :

- Anna Bulíková – učiteľka Hotelovej akadémie, Prešov
- Alžbeta Schwarzbacherová – riaditeľka MŠ, Prešov

Malá medaila sv. Gorazda:

- Anna Danková – učiteľka ZŠ, Svidník
- Terézia Jaceníková- riaditeľka ZŠ, Nová Ľubovňa
- Rudolf Roman – učiteľ ZŠ a MŠ, Mníšek nad Popradom

Veľká medaila sv. Gorazda :

- Gabriel Hižnay – učiteľ ZSS, Prešov
- Eva Kamenčíková – učiteľka ZŠ a MŠ Chminianska Nová Ves

Prevzaté z denníka Korzár

RODÁCI

Pocit, že niekam patríme, že na svete existuje konkrétne miesto, ktoré tvorí korene stromu nášho života, je pre každého človeka určite veľmi dôležitý. Tu sa začala formovať naša duša, získali sme základné životné hodnoty, ktoré nás následne sprevádzajú na našom putovaní životom.

Pre nášho milého a známeho rodáka JUDr. Jána Mitaľa je týmto východiskovým bodom práve naše mestečko Giraltovece. V rozhovore s ním by sme si radi zaspomínali na obdobie, ktoré prežil na pôde nášho mesta, ale aj za jeho hranicami.

Preto moja prvá otázka bude logicky smerovať k obdobiu Vášho detstva. Zaspomínajte si na niekdajšie Giraltovece, svojich rodičov, priateľov, detské hry, školu. Aký charakter mali Giraltovece v tomto období, teda v čase 40. a 50. rokov minulého storočia?

Detstvo, prvé hlásky, slová, vety, mama, otec, sestrička, bratia, kamaráti z ulice, zážitky, prekvapenia, šibalstvá a ešte ..., veľa, preveľa, na čo z toho obdobia najradšej spomínam. Bolo krásne, i keď som žil v neľahkých vojnových časoch. Ako šesťročný s rodinou som evakoval z Giraltovciev do neďalekých Hankoviec, odkiaľ pochádza moja babka Hliboká /rod. Šoltýsová/. Práve jej rodinka nás na pár týždňov prichýlila. Až sem bolo počuť dunenie zbraní, keď oslobodzovali 18.1.1945 moje rodné Giraltovece. Spomínam, ako sme sa v záhradách okolo stodôl hrávali na vojakov a tiež „bojovali“. Najviac okrem dobrej výchovy a rodičovskej lásky vo mne evokujú spomienky na rozprávanie podobenstiev a životných príkladov obidvoch mojich babičiek.

Nesmiernu vďačnosť vyjadrujem svojim prvým učiteľom, nebohému p. riaditeľovi Karolovi Seredaymu a jeho manželke Anne, ktorí nám boli triednymi učiteľmi. Dodnes opatrujem a chránim čierno-bielu už značne zožltnutú fotografiu z prvej triedy štátnej ľudovej školy z roku 1946 a spomínam na spolužiakov. Spomienky zaletia aj na obyčajné detské hry pri pasení kravičiek na lúčkach okolo Radomky/ v jeseni celodenné/, kúpaní sa v rodnej Topli, v zime korčuľovanie či hraní sa na „žmurkačku“ – dnešná huňačka či skrývačka. Alebo na otriasanie sliviek či hrušiek, či varenie lekváru, ktorý bol v tom čase hádam jedinou nátierkou na pôstny chlebič.

I keď povojnové obdobie 40.-50. rokov obnovy a rekonštrukcie Giraltovciev neznamenal výraznejší posun dopredu /napríklad výstavbou väčšieho závodu/, predsa sa vybudovali mliekareň, pekáreň, zdravotné ambulancie, začalo fungovať roľnícke spotrebné družstvo /RSD/ a následne Jednota SD Giraltovece /jej spoluzakladateľom bol aj môj nebohý otec/. Vznikli komunálne služby, okresný priemyselný i okresný stavebný podnik, prvé bytovky či budova pošty.

Ak si dobre spomínam, už ako stredoškolač, do tohto obdobia zapadá aj požiadavka vybudovania železničnej trate so spojením Hanušoviec – Giraltovec – Svidníka a Stropkova. Preveľká škoda a ľútosť, že k tomu nedošlo. Bol by sa výrazne pozdvihol severovýchodný kút východného Slovenska a zamedzilo odlivu pracovných síl.

Ešteže v mojom mladom veku boli aj potešenia, ktoré výrazne prevyšovali menej radostné chvíle. Útechu okrem veľmi obľúbeného športu som nachádzal najmä v ľudovom speve, muzike a ľudovej zábave. Na zábavy sme spočiatku pokukávali iba tajnostkársky spoza okien. Prišla však „Katarínska zábava“ v reštaurácii u Sciranky, a nás, 17 – 18 ročných mládencov: Paľa Kucharika, Laca Hanka, Jurka Bakaľara, Tomáša Daňka, Paľa Kmeca, Juraja Kmeca, Tomáša Končara, Ondreja Packu a ďalších „zdvihli za parobkov“ /zdvihnutie pri ľudovej hudbe nad ramená/ a spoločne sme na vstup do parobčenia zatancovali „marhaňsku“ i „bašistovsku“. Našu vd'ačnosť sme starším parobkom: Ondrejovi Kožlejovi – pekár, Tomášovi Kmecovi, Jankovi Končarovi, Jankovi Daňkovi, Tomášovi Kovalčikovi, Jankovi Majerovi a Jožkovi Hlibokému prejavili zaplatením oldomášu. Odvtedy veľmi milujem ľudový tanec a spev a ľudovú muziku. Je to zrejme aj v génoch po mojich rodičoch. Na „čapašovanie“ veľa času neostalo / oženil som sa v mladom veku/. Prišla rodinka a príležitostí ubúdalo. Priznám sa, že i teraz si občas zaskočím, ak je na to sporadicky príležitosť, napr. na svadbe.

Rád počúvam ľudové nahrávky a obľubujem napr. nahrávky Ondreja Majera zo Železníka /výborného harmonikára a interpreta ľudových šarišských piesní) a tiež skupinu Atlantic z Kračúnoviec. Najviac ma teší, že krásne ľudové zvyky, spevy a tance sa zachovávajú. Na tom sa výrazne podieľa aj náš giraltovský „Topľan a Topľanček“, ktorým už tlieškalo aj zahraničie, napr. vo Francúzsku či inde.

Vyjadrujem poďakovanie Jánovi Daňkovi /býv. riaditeľ ZUŠ a môj spoluhráč z futbalu/, ale i jeho nástupcom, najmä p. Zajacovi, ktorí vysoko pozdvihli úroveň mladých hudobníkov, spevákov a tanečníkov. Šíria tak dobré meno ľudí Topľanskej doliny i okolia a výrazne zviditeľňujú naše mesto.

Po ukončení stredoškolského štúdia stoja mladí ľudia zvyčajne pred rozhodnutím, ktoré rozhodujúcim spôsobom ovplyvní ich ďalší život – ostávajú na pôde svojho mesta a realizujú sa v jeho rámcoch alebo si volia druhú možnosť – ďalšie štúdium a s ním sa väčšinou spája rozlúčka so svojím rodiskom. Ako to bolo vo Vašom prípade?

V našom základnom i strednom školstve boli a sme i dnes svedkami častých reorganizácií a zmien, ktoré nie vždy mali pozitívny dopad. Mňa takáto zmena zastihla na konci šk. roku 1952-53, keď v júni som urobil diferenčnú skúšku a z 3. triedy strednej školy na odporúčanie riaditeľa Karola Sereďayho ml. odišiel študovať na Vyššiu hospodársku školu do Prešova /terajšia Obchodná akadémia/. Mojimi súpútnikmi – spolužiakmi boli Giraltovčania Jaro Tall a Janko Gazdič. V Prešove na Kmeťovom stromoradí /sídlo školy/, ale aj na internáte sme prežili asi tie najkrajšie roky nášho života. Obrovské možnosti, dobrí profesori, knižnica, 2x v týždni krytá plávareň, zimný štadión, telocvične, ihriská, a predovšetkým úžasné spolužiačky a spolužiaci v triede v počte 42 z celého Prešovského kraja. Tu mi plnú náruč otvorilo značné množstvo športov, ba dokonca som sa tu naučil hrať šach. Za zmienku hádam stojí, že VHŠ bola majstrom prešovských škôl v hokeji a že spolu s J. Tallom /brankár/ sme boli 3-krát na celoštátnych majstrovstvách ČSR v hádzanej s výberom prešovských škôl, ktoré trénoval neskorší majster ČSR p. Frolo – ikona prešovskej hádzanej.

Výsledky štúdia výborné, avšak odporúčanie riaditeľa školy Ing. Bačkovského, rodáka z neďalekého Štefurova, pokračovať v štúdiu na vysokej škole, sa v mojom prípade nenaplnilo, čo ma veľmi zarmútilo. Pre každého človeka je vzťah k rodisku, rodnej hrude ten najdrahší a najvzácnejší bez ohľadu na to, kam nás životný vietor zaveje. V mojom prípade to nebolo ďaleko. V rodných Giraltovciach žije podstatná časť mojej i manželkinej /tiež giraltovskej rodáčky/ rodiny. K našim najbližším, ale aj k priateľom, známym

a spolurodákom sa chceme stále radi vracat' a srdečne Vás touto cestou pozdravujeme. Ďakujeme všetkým za dobré vzájomné vzťahy a priazeň.

Kde všade smerovali Vaše kroky po skončení vysokoškolského štúdia? Ako si spomínate na svoje profesionálne začiatky i ďalší kuriérny vývoj ?

Po rokoch stredoškolských a vysokoškolských štúdií sme často spomínali na našich pravidelných pomaturitných stretnutiach v Prešove, posledné v máji min. roku už po 50. rokoch – „ach, ako ten čas letí ...“.

Napriek spomínanému odporúčaniu p. Ing. Bačkovským /neskôr bol obchodným atašé nášho štátu v Argentíne/ pre ekonomické a sociálne dôvody mi rodičia nemohli financovať vysokú školu. Od najstaršieho syna zo 4 detí očakávali skôr, že je čas pomôcť mladším súrodencom. Svoju túžbu po vzdelaní som naplnil neskôršie štúdiom popri zamestnaní na Právnickej fakulte ÚK v Bratislave v r. 1969-1974.

Po maturite som nastúpil pracovať na Poštový úrad Giraltovec a rád spomínam na svojho prvého šéfa – vtedajšieho riaditeľa p. Talla / otca môjho spolužiaka v Prešove Ing. Talla a jeho brata MVDr. Jožka Talla, spolužiaka z Giraltovec/. Nesmierne múdry, láskavý a ozaj človek – riaditeľ so všetkými tak prepotrebnými vlastnosťami. Ako začiatočníkovi v práci dal mi, aj keď len za 4 mesiace práce, ohromne veľa.

Po skončení dvojročnej vojenskej služby sa vraciam do rodiska a mojím zamestnávateľom sa stáva finančný odbor – ONV. A opäť také obyčajné ľudské šťastie, že mojím predstaveným je výborný vedúci odboru – ONV/neskoršie riaditeľ komunálnych služieb/ pán Ján Lauko. Čas sa však kráti, lebo k 1.7.1960 sa ONV ruší. Nastalo pnutie, veľmi ťažké rozhodovanie, ktorú z ponúk si vybrať: pracovať v Jednote SD, v štátnej sporiteľni alebo prejsť na ONV do Bardejova. Bola akceptovaná posledná. Najväčší podiel v mojom presvedčení a zlomení z Giraltovec mali moji nastávajúci šéfovia – vedúci odborov p. Ing. Buc a p. Ing. Fecanin, /neskorší podpredseda ONV a Vsl. KNV/. Práve oni ma ako mladého, vtedy málo skúseného človeka / s pracovnou praxou necelého roka/, presvedčili ísť pracovať na úseky kontroly a neskôr financií s možnosťou diaľkovo študovať na vysokej škole a následne s možnosťami a širokospektrálnym záberom svojho osobného rastu a spoločenského uplatnenia.

V období po „nežnej revolúcii“ ste pôsobili na Obvodnom úrade v Giraltovcich. Ako hodnotíte vtedajšiu formu štátnej správy, ktorá sa realizovala v Giraltovcich? Ako v tomto svetle hodnotíte dnešnú formu spoločných obecných úradovní, z ktorých jednu realizujeme spolu so 17 okolitými obcami aj v Giraltovcich? Dajú sa tieto formy porovnávať? Keď sme sa už pustili do reminiscencií, ako vnímate fakt, že sa nám nepodarilo v 90. rokoch opäť sa stať okresným mestom ?

Neviem, či to tak malo byť, ale asi áno. V januári som bez zaváhania po voľbe starostami 30-tich obcí a primátorom Giraltovec a mojím menovaní prešiel pracovať ako prednosta na Obvodný úrad do môjho rodiska. Nerobil som si veľké ilúzie, pretože kompetencie, ktoré v tom čase malo 144 obvodných úradov v SR, boli veľmi zúžené. Podstata bola predovšetkým v agende sociálnych vecí, niečo málo v školstve, kultúre, doprave a v oblasti priestupkov. Ťažisko práce v štátnej správe zostalo na okresoch. Štátna správa bola veľmi roztrieštená, vznikali rôzne úrady špecializovanej štátnej správy. Občan bol nútený vybavovať si veci na rôznych úradoch, dokonca v rôznych okresoch, a bolo otázkou krátkeho času, kedy obvodné úrady zrušia. Krátka história týchto nekonceptných zmien potvrdila aj moju úvahu, že je zbytočne veľa úradov a štátna správa je drahá. Možno ak bude dobrá vôľa, historici a špecialisti na štátnu správu a samosprávu i na územné členenie štátu to ešte budú hodnotiť. Je zaujímavé, že v ČR je to iné a že tu sa s experimentmi neponáhľali.

V tom čase sa už pracovalo na novom územnom členení SR, ktoré vyvrcholilo do zrušenia obvodných úradov a vytvorenia 79 okresov /namiesto dovtedajších 38/ a 8 krajov. Giraltovec boli do poslednej chvíle v hre o sídlo okresu. Nepomohli ani konkrétne faktické a historicky i spádovosťou vyargumentované dôvody navrátenia sídla okresu do Giraltovec. Nepomohli

ani lobingy u poslancov. Všetci sme do poslednej chvíle v navrátenie okresu verili. Vtedajšia vláda predložila do parlamentu alternatívy a parlament rozhodol, ako rozhodol.

Keďže už takmer 9 rokov som v dôchodku a tieto procesy nesledujem, nemôžem sa podrobnejšie vyjadriť k súčasnému stavu. Je však dôležité, že štát postupne presunul značnú časť kompetencií na obce a mestá, čo treba považovať za správne, lebo rozhodovanie je bližšie k občanovi. Myslím, že aj realizácia myšlienky spoločných úradovní je dobrá a má svoje rácie.

V živote sa vyskytujú rozhodujúce medzníky znamenajúce veľkú zmenu, podobne je to s vývojom obce, mesta či inej komunity. Čo vnímate ako rozhodujúci medzník vo vývoji Giraltoviec?

Prvým a rozhodujúcim začiatkom existencie Giraltoviec bolo prvotné osídlenie povodia hornej Tople /od Bardejova po jej prielom horským masívom medzi Ďurďošom a Vlačou/. Z histórie vieme, že Giraltovce ako dedina boli založené usadlíkmi na čele so šoltýsom menom Giralt v prvej polovici 14. storočia. Druhým pozitívnym medzníkom bol rok 1850, kedy bola šarišská stolica rozdelená na 7 slúžnovských okresov a jedným z nich bol Giraltovský okres.

Po 110 rokoch existencie okresu došlo v roku 1960 k novému územnosprávnemu členeniu ČSR a sídlo okresu bolo zrušené. Keďže následne sa v značnej miere posilňoval rozvoj nových okresných sídiel, sídla obvodného významu vrátane nášho mestečka zaznamenali výrazne pomalší rozvoj. I keď tu existovali pracovné príležitosti, napríklad v opravovniach ČSAO, Kožiarenských závodoch, napriek viacerým snahám nepodarilo sa u nás postaviť ďalšiu fabriku, nezvyšovala sa zamestnanosť a došlo k výraznému odlivu pracovnej sily. Prípravu výstavby závodu Tesla Stropkov prekazili spoločenské zmeny v roku 1989. Toto považujem za tretí – rozhodujúci medzník v rozvoji nášho mesta. V nasledujúcich rokoch po zrušení okresu, predovšetkým na rozvoji obchodných služieb / nielen v meste, ale celom Bardejovskom okrese/ sa výrazne podieľala Jednota SD na čele s dlhoročným predsedom Andrejom Baranom. Poskytovala možnosť zamestnania a v centre mesta bol postavený pekný obchodný dom.

Giraltovčania Vás poznajú aj ako aktívneho športovca – predovšetkým futbalistu. Ako si spomínate na vtedajší giraltovský futbalový tím, ktoré silné osobnosti Vám utkveli v pamäti? Dá sa vtedajší futbal porovnávať s tým dnešným?

Futbal, krásny kolektívny šport, bol od svojho založenia v roku 1916 a aj zostal najpopulárnejším športom v mojom rodisku. V rokoch mojej mladosti šíril mestu dobré meno po celom kraji. S dorastom a neskôršie s „A“ mužstvom sme hrávali najmä v okresných mestách. Moje prvé futbalové kroky boli v zápasoch „hráme na dve brány“ Suchý mlyn /terajšia Bardejovská ulica/ - s Várošom / chlapcami, bývajúcimi v centre mestečka/. V spomienkach sa mi vynárajú mená a priezviská mojich učiteľov na str. škole: Jána Ličáka /dobré ma naučil aj prírodopis/- neskôršieho nášho trénera, Paľa Semančíka, Jozefa Štrusa /učil na gymnáziu/, Andreja Kmeca, Alexandra Kaľavského, Jozefa Jeleníka, Laca a Emila Sciranku, Janka Kuseka, s ktorými v roku 1956 som začínal hrať v prvom mužstve dospelých. Môj prvý majstrovský zápas v Lipanoch sme prehrali 5:1, napriek tomu som bol šťastný, že som mohol hrať. Až do môjho odsťahovania sa s rodinou do Bardejova /r.1966/ bol futbal mojou veľkou láskou. Bolo to aj preto, že sme ho hrali ..... práve spolurodáci, rovesníci a kamaráti : Tomáš Končár, Miško Harčarik, Jarko a Jožko Tall, Janko Gazdič, Ondrej Kovaľ, Milan Varganin, Paľo Moravec, Janko Daňko, Milan Benček, Andrej Čuška, Milan Bališčák, Erni Katriňak, Jožko Kovalčík, Emil a Paľo Mati, Julio Kravec, Laci Dreveňák, Jani Švač, Paľo Farský, Juraj Pališin, Laco Hajda, Michal Koco, Paľo Janovič,

Janko Hlavinka, Janko Novák, Ján Eštvánik, Štefan Digoň, Milan Hrabovský / nech mi prosím prepáčia tí, na ktorých som si nespomenul/.

Nedá sa zabudnúť na bratranca Janka Sabola a Juraja Janoščina, ktorí hrávali ligu. A pochopiteľne na Igora Nováka, hráča i trénera, i jeho nasledovníkov Štefana Bačkaya a Tomáša Končára, ktorí viedli mužstvo v časoch najväčšej slávy giraltovského futbalu od r. 1982 v II. slovenskej lige. Spomenúť treba aj derby zápasy s Bardejovom, kde sme dokázali aj víťaziť. Vždy som tvrdil, že práve futbal a naše dobré účinkovanie/ 2x tretie a 1x štvrté miesto v druhej najvyššej súťaži na Slovensku/ najviac zviditeľnilo Giraltovce. Najpodstatnejšia je skutočnosť, že TJ Slovan sa systematicky venuje mládežníckym mužstvám a dorastu, na čom má výrazný podiel škola, Janko Čížek i ďalší trenéri. Základy našich mužstiev vždy tvorili mladí talentovaní Giraltovčania, dopĺňaní futbalistami z okolia, najmä Kračúnoviec, Železníka, Marhane, Kalnišťa, ale i z ďalších susedných obcí.

V súvislosti s futbalom si dovoľm skromne spomenúť, že sme ho mali, ako sa vraví, „v rodine“, pretože v ňom pokračovali aj moji bratia Tomáš a Dušan a ich synovia, ale aj sestriční chlapi Stano a Rast'o Paľovci.

Aj v súčasnosti napriek zložitým ekonomickým podmienkam sa u nás hrá dobrý futbal, keď Giraltovce majú svoje stabilné miesto v III. lige i ďalších mládežníckych súťažiach. Pokiaľ ide o otázku porovnania vtedajšieho a súčasného futbalu, v tom aspoň jedno prirovnanie. Dávnejšie sme futbal a vôbec šport hrávali s ďaleko väčším zanietením, pri výrazne skromnejších podmienkach. Dnes majú mladí ľudia viac príležitostí vo viacerých športoch, a preto sa ťažšie hľadajú talenty. Naša mládež by mala byť aj fyzicky zdatnejšia.

V súčasnosti ste už na dôchodku. Užívate si svoj čas typicky „dôchodcovsky“ alebo sa ešte realizujete profesionálne či ináč aktívne v rámci Vašich záujmov? Čím si vyplňate voľný čas, hoci sa často hovorí, že dôchodcovia ho nemajú priveľa, snažia sa dobehnúť obdobie, keď neboli pánni svojho času? Čo Vaša rodina?

Áno, už 9. rok žijem svoj dôchodcovský čas a možno aj preto, že v tomto veku už nejde všetko tak dokonale a rýchlo, aj mne sa zdá, akoby toho času bolo menej. Môj život plynie akoby v akomsi štvorci, pričom v jeho uhloch usilujem sa venovať primeraný čas : rodine, vnúčatám, záhrade- chate a prírode a aspoň sčasti spoločenským aktivitám i osobným záľubám.

Staršia dcéra už takmer 24 rokov s rodinou žije a pracuje v Bratislave. Aj keď to nie je, ako sa vraví, za humnami, predtým častejšie, ale teraz aspoň 2-3 krát v roku sa vídame striedavo u nich v Bratislave a u nás v Bardejove. Umožnilo nám to vzájomne poznať obe krásne a historicky nesmierne hodnotné mestá / hlavné mesto i perlu Horného Šariša Bardejov zapísanú v kultúrnom a svetovom dedičstve UNESCO/. Vnuci od útleho detstva u nás nesmierne radi prázdninovali, pričom pri odvoze či dovoze z prázdnin sme im s manželkou vždy formou výletu ukázali iný kút nášho krásneho Slovenska. Teraz vzhľadom na štúdiá /starší Tomáš na vysokej, mladší Matej na strednej škole/ majú už svoje povinnosti a záujmy, no i napriek tomu sa minimálne jedenkrát ročne vzájomne navštívime. Mladšia dcéra so zaťom nás pred 8 rokmi obšťastnili dvojčikami, ktorým naplno venujeme značnú časť nášho dôchodkového času. Prináša to obojstranne veľkú dávku radosti, potešenia i poučenia. Najmä teraz, keď sú už „veľkí školáci „-druháci. Tak ako u väčšiny detí v ich veku ich zvedavosť, komunikatívnosť, šantenie, hravosť, ale i šibalstvá nemajú konca-kraja. Človek si ich pri učení, v záhrade, v prírode alebo na výlete do sýtosti užije a má dobrý pocit z ich nielen fyzického, ale najmä duševného vývoja. Oplatí sa takto „dovolenkovať“. Ja sa v tom smere riadim heslom: „Najväčší dar deťom je náš čas“. Nezapúdam ich vodievat' aj do Giraltoviec k rodine, k pomodleniu sa nad hrobmi našich najdrahších, aby vedeli, kde sú ich korene. Teraz, keď sme s manželkou zamestnaní vlastne len „v domácnosti,“ predsa toho času je viac.

Môj vzťah k športu mi zostal, a tak voľné chvíle využívam i na návštevu športových podujatí / u nás je tých príležitostí dosť/, futbalu, hádzanej, basketbalu a teraz už aj hokeja

a tak pod. Na zimný štadión sa chodíme radi korčuľovať aj s vnúčatami, pretože Topľa i naše jazierko pod chatou v posledných rokoch akosi slabšie zamrzajú. Ešte 2-3 roky pred dôchodkom som začal spievať v zborovom miešanom spevokole pri Evanjelickom zbore, v čom pokračujem. Radosť nám robia koncerty v Bardejovských Kúpeľoch, 1-2-krát ročne zaspievame starkým v domove dôchodcov a pravidelne účinkujeme na Službách Božích. Formou 2-3 dňových výletov každoročne navštívime a spoznávame niektorý z regiónov Slovenska. Aj tu máme koncerty alebo zaspievame na Službách Božích. Výsledkom našej viacročnej práce je vydanie historicky prvej CD platne s obsahom 25 duchovných piesní v rozsahu 77 minút. K folklóru a ľudovej piesni, ktoré po celý život obľubujem, tak pribudol iný – duchovný a dušu nesmierne obohacujúci žáner duchovného spevu a hudby, z čoho mám nesmierne dobré pocity.

Nuž a napokon som úplne neprerušil ani kontakt so samosprávou mesta, keďže som členom komisie na ochranu verejného poriadku. Odôvodnenie návrhu na moju voľbu bolo, že treba pomôcť, lebo aj tak chodím s otvorenými očami a rád komunikujem s ľuďmi.

Viem, že sa často a rád vraciate do rodných Gíraltoviec. Prichádzate sem z krásneho mesta Bardejov, máte teda odstup a ten Vám dáva možnosť vidieť nás objektívnejšie, ako to dokážeme my sami. Čo teda vnímate ako výrazné pozitívum, čo by mohlo byť iné?

Priznám sa, že kým ešte žili moji a manželkini rodičia, z úcty k ich starobe a z vďaky za to, čo nám v živote dali, sme Gíraltovce navštevovali častejšie. Naši rodičia, najmä mamy, mali v sebe čosi osobité a boli nesmierne šťastné, ak sa rodina schádzala. Obe pochádzali so 7 súrodencov a boli takým ozajstným a prirodzeným ľudským tmelom svojich rodín. Potešuje ma, že takýchto dobrých mám, ale otcov nie je v mojom rodisku málo. Niekedy, najmä v našich menších komunitách, sa hovorievalo: čo dedina, to jedna rodina. I keď sa to v plnom rozsahu nedá povedať o Gíraltovciach/ aj vzhľadom na väčší počet obyvateľov i dobu, ktorú žijeme/ predsa si myslím, že spolunažívanie rodákov i ďalších občanov, je tu dobré. Pozitívom je, že i ľudia, ktorí prichádzajú do mesta za prácou a službami či nákupmi, vnímajú mesto ako svoje. V pôsobení na ešte lepšie spolunažívanie, ale i vytváranie podmienok preň majú ešte svoje rezervy volené orgány mesta, mestský úrad, inštitúcie a organizácie, ale i podnikateľská sféra.

Výrazný všestranný vplyv na ľudí má aj cirkev a v mojom rodisku sú 3 cirkevné zbory, ktoré tiež majú svoje pole pôsobnosti. Treba íť ďalej a možno vo väčšom rozsahu organizovať spoločenské, ekumenické, športové, hudobné či iné podujatia, ktoré zbližujú ľudí. Ak sa ľudia stretnú napríklad na slávnostiach na amfiteátri, v spoločenskej sále či futbalovom zápase a podobne, z ich tváre, reči a celkového správania je hneď vidieť širokú spolupatričnosť i pohodu. Človek napriek svojim starostiam a problémom bol a zostane spoločenský tvor, ktorý si rád vymení názor, vie sa zabaviť i radosť. Jedným z takýchto podujatí bolo aj stretnutie pri 90. výročí založenia futbalu. Viem a chápem, že za každou spoločenskou akciou je ohromne veľa drobnej a namáhavej organizátorskej práce a tiež finančná stránka nie je vždy jednoduchá, ale pre ľudí sa to oplatí robiť. Stretávať sa treba aspoň raz v roku aj pri hodnotení volebných programov, odpočte i spresnení cieľov a zámerov a nečakať až na predvolebné obdobie.

Aj keď sa obyvateľstvo Gíraltoviec sústavne mení, mnohí odchádzajú za prácou do zahraničia či iných miest, iní zasa prichádzajú do nášho mesta a nachádzajú tu sebarealizáciu, predsa veľkú časť Gíraltovčanov tvoria Vaši rodáci. Ako vnímate našu mestskú komunitu ako celok? Sme podľa Vás schopní potiahnuť za spoločný povraz. V čom by mohla byť naša sila, čo je, naopak, našou slabosťou?

Aj keď nemám dostatok poznatkov a informácií /predsa len v meste nežijem/, myslím si, že aj napriek častej migrácii obyvateľstva je komunita nášho mesta spoločensky, občiansky, materiálne i duchovne ako celok na dobrej a stále sa zvyšujúcej úrovni. V minulosti, ale pochopiteľne aj dnes, práve nedostatok pracovných príležitostí spôsobil, že mnohí rodáci po

štúdiách sa už do rodiska nevrátili. Treba im aspoň z času na čas dať príležitosť zorganizovať stretnutie rodákov. Takto to dnes robia viaceré mestá či obce. Poznatky i námety, ktoré tu odznejú, sa dajú v ďalšom vývoji využiť. Veď povojnové Giraltovce v porovnaní s inými mestami nemali nadbytok inteligencie. Práve zriadením gymnázia a strednej školy, ako aj výbornými výsledkami našej základnej školy žiaci, ktorí vyštudovali na stredných a vysokých školách v iných mestách rozmnožujú rady vzdelaných Giraltovčanov. Treba ich terajšie pôsobenie zmapovať a prizvať na pomoc. Aj v tom vidím našu spoločnú silu. Ako som už spomenul, vplyvom všetkých zainteresovaných sú Giraltovčania schopní potiahnuť, ako hovoríte v otázke, za jeden povraz.

Ostala mi posledná, obligátna otázka. Vaše životné krédo, resp. princíp, ktorým sa v živote riadite?

Ja a moji vrstovníci sme sa narodili do neľahkej doby. Do doby nesmierne dynamických premien na takmer každom úseku spoločenského života. Veď len si zoberme zložitost' 60-tych rokov minulého i prežitých 8 rokov tohto storočia. Usiloval som sa podľa svojich schopností i svedomia byť predovšetkým vždy a všade otvorený k ľuďom a nevidieť všetko len v materiálnych hodnotách, viac dbať o svoje duchovno, svoje vedomosti, rast vzdelania, citlivý prístup k ľuďom, byť skromným, ohľaduplným, čo dnes mladým ľuďom tak často chýba. Ťažké životné chvíle prekonávať s rozvahou. Mám rád humor a skôr hľadám východiská v zložitých životných situáciách s optimizmom. Osobne mi vždy záležalo na tom, aby podľa spomenutých, ale i ďalších princípov sa správali a mali ich na zreteli aj ľudia, s ktorými som pracoval a ktorých som viedol. Platilo a platí pre mňa: žiť, pracovať a vidieť seba očami iných. Pre každého človeka je vzťah k rodisku, k rodnej hrude ten najdrahší a najvzácnejší bez ohľadu na to, kam nás životný vietor zaveje. V mojom prípade to nebolo ďaleko. V rodných Giraltovciach žije podstatná časť mojej i manželkinej /tiež giraltovskej rodáčky/ rodiny. K našim najbližším, ale aj k priateľom, známym a spolurodákom sa chceme stále radi vracat' a srdečne Vás touto cestou pozdravujeme. Ďakujeme všetkým za dobré vzájomné vzťahy a priazeň.

V krátkom závere zo srdca ďakujem Vám, vážená pani Škurlová, za výstižné otázky v tomto interview. Chcem pozdraviť a poďakovať sa vedúcej Alene Kmecovej i celej redakčnej rade, že mi umožnila prostredníctvom Spravodajcu mesta Giraltovce – môjho drahého rodiska, touto cestou prihovoriť sa k rodákovi i občanovi.

Moje poďakovanie vyjadrujem všetkým poslancom, primátorovi p. Jánovi Rubisovi i mestskému úradu za to, že vytvárajú dobré podmienky pre vydávanie takej a osožnej kroniky.

Želám, aby náš Spravodajca mesta prinášal čitateľom, ale predovšetkým mojim spolurodákom a občanom mnoho ďalších pozitívnych informácií o živote, dianí a ďalšom všestrannom rozvoji mestečka, v ktorom žijú a pracujú skromní, pracovití a statoční ľudia.

Ďakujem Vám za poskytnutý rozhovor. Som rada, že ste si našli čas na to, aby sme Vás mohli pripomenúť občanom mesta, ktorého súčasťou ste boli a tak trochu stále ste. Vďaka za obsažný návrat do minulosti, za Vaše bohaté spomienky na dobu Vašej mladosti i ľudí, ktorí k nej patrili. Želám Vám pevné zdravie, podobne členom Vašej rodiny, veľa životného elánu a optimizmu, dobrú pohodu v kruhu Vašich najbližších a priateľov.

Alžbeta Škurlová

„Aby ste milovali a boli milované“

Slovami básnika sa začal sviatok žien v našom mestečku, 7. marec 2008 patril len ženám. Primátor mesta pán Ján Rubis pozval na slávnostné stretnutie do obradnej siene ženy z rôznych organizácií a firiem nášho mesta.

Prejavená pozornosť potešila všetky pozvané, roznieťla iskru radosti v ich vnútri, a tak až na malé výnimky, prišli všetky. Celému stretnutiu dominovalo slovo žena. Žena – matka, žena – robotníčka, priateľka, žena – pilier rodiny a spoločnosti. Ved' úloha a poslanie ženy sú skutočne nezastupiteľné, dokáže byť matkou, učiteľkou, ekonómkou ... . Dokáže všetko, čo si zaumieni. Žena je bojovník, a ak bojuje za blízkych, dokáže sa obetovať celá. Práve preto si pán primátor váži všetky ženy mesta a slová príhovoru adresoval aj im. Majú im ho odovzdať ženy, ktoré mali tu možnosť stretnúť sa s primátorom a zapísať sa do pamätnej knihy nášho mesta.

Ženám skutočne patrí vďaka, patria im slová uznania, to ony držia stráž nad spánkom detí, nad domovom, nad rodinou. Čo všetko dokáže ženská ruka, dokáže veľa, lebo hnacou silou jej života je láska. To ona ľúbi bez výhrad, deti, blízkych, rozdáva pokoj a porozumenie.

Stretnutie žien v našom mestečku splnilo svoj cieľ, ženy s rozžiarenými očami rozprávali, čo ich trápi, čo by chceli zlepšiť a pán primátor s pánom prednostom ich pozorne počúvali, aby keď sa to bude dať, očakávania našich žien splnili.

Do vienkla blahoželaní prispeli aj žiaci MŠ so svojím programom pod vedením p. učiteľky Tušekovej.

Naše slávnostné popoludnie začalo poetickým slovom a ním aj končilo:

„Vám, našim ženám, matkám, Vám, ženám bez pozlátka, Vám patrí moja vďaka.“

Vážení občania!

Po období relatívneho klúdu znova nastáva čas zvýšenej aktivity záhradkárov, lesných robotníkov, turistov a iných priaznivcov pohybu v lese a jeho blízkom okolí. Aj napriek ich kladnému vzťahu k prírode každý rok dochádza k zbytočným lesným požiarom, ktoré spôsobujú materiálne škody značného rozsahu.

Lesné požiare sú nebezpečnejšie aj preto, že sa často vyskytujú v lokalitách neprístupných pre hasičskú techniku, s nedostatočnými, resp. nevhodnými zdrojmi vody pre hasenie, vyžadujú si enormné nasadenie počtu ľudí, ako aj hasičskej techniky.

V Prešovskom kraji v roku 2007 v odvetí lesného hospodárstva vzniklo 107 požiarov so škodou 118 533 100,- Sk. Z uvedeného počtu je 93 požiarov lesných porastov so škodou 118 418 600,- Sk na ploche 194 ha. Z hľadiska sledovaných príčin najviac požiarov vzniklo pri vypaľovaní trávy a suchých porastov a pri manipulácii s otvoreným ohňom.

V okrese Svidník v odvetví lesného hospodárstva v minulom roku 2 požiare so škodou 15 000,- Sk, v okrese Stropkov nedošlo k požiaru. Pri týchto požiaroch nedošlo k usmrteniu ani k zraneniu osôb.

Najčastejšími príčinami lesných požiarov bolo zakladanie ohňov v prírode, vypaľovanie trávy a porastov, fajčenie a deti bez dozoru. Z analýzy požiarovosti vyplýva, že najviac požiarov vzniká v mesiacoch marec, apríl, august a september.

Ohrozenosť lesných porastov v tomto období ovplyvňujú klimatické faktory – sucho, vietor, stav vegetácie – množstvo vyschnutej organickej hmoty, aktivita človeka – vypaľovanie trávnatých porastov, zakladanie ohňov v prírode, prázdninové obdobie, turistika a fajčenie.

Preto pri výrobných činnostiach a prechádzkach v prírode máme si počínať tak, aby sme sami nespôsobili príčinu vzniku požiaru, dodržiavali zásady požiarnej bezpečnosti v čase zvýšeného nebezpečenstva vzniku požiarov a mať na zreteli zákaz vypaľovať porasty a zakladáť oheň na miestach, kde by sa mohol rozšíriť.

Pokarhanie alebo pokutu do **10 000,- Sk** môže OR HaZZ uložiť fyzickej osobe, ktorá sa dopustí priestupku na úseku ochrany pred požiarom tým, že vypaľuje porasty bylín, kríkov a stromov alebo zakladá oheň v priestoroch alebo na miestach, kde by mohlo dôjsť k jeho rozšíreniu.

Vážení občania, veríme, že naše rady prenesiete do svojich rodín, školských a pracovných kolektívov. Len spoločné úsilie, opatrnosť a ostražitosť nám pomôžu preklenúť toto obdobie zvýšeného nebezpečenstva vzniku požiarov bez veľkých morálnych a finančných strát a svojim konaním prispejte k aktívnej ochrane prírodných hodnôt a životného prostredia.

Redakcia

Žiačka Gymnázia v Giraltovciach druhá v celonárodnom kole

29.2.2008 sa v Šali uskutočnilo celonárodné kolo súťaže Šaliansky Matko. V 2. kategórii našu školu, mesto, okres i kraj reprezentovala Silvia Štrusová – žiačka prímý 8- ročného gymnázia. Bol to jubilejný 15. ročník plný vzácných hostí. Hneď na úvod sa súťažiacim prihovril herec Michal Dočolomanský, ktorý spomínal na svoje detstvo. Na 15. ročník zavítal aj syn Márie Ďuríčkovej, ktorá stála pri zrode tejto súťaže. Porotcami boli známe osobnosti - herec Juraj Sarvaš a šéfredaktor časopisu Slniečko Ondrej Sliacky.

Silvia Štrusová o celonárodnom kole hovorí:

Vzácní hostia vytvorili fantastickú priateľskú atmosféru pre súťažiacich. Mne sa súťažilo výborne – žiadna tréma, až som sama bola prekvapená. Prednes sa mi vydaril. Spolu s mojou p. prof. PhDr. Blankou Valovskou sme boli šťastné. Naša práca bola odmenená 2. miestom v celonárodnom kole. Som spokojná.

Naše malé Gymnázium v Giraltovciach má vynikajúcich recitátorov, pretože v tomto školskom roku sa môže hrdiť už druhou účasťou recitátorov v celoslovenskom kole a teraz aj vynikajúcim umiestnením.

(kpš)

Vážení čitatelia, ponúkame vám ďalšie práce žiakov Gymnázia v Giraltovciach na tému „Hradné povesti“, ktoré sa v školskom roku 2006/2007 zúčastnili súťaže „Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko“

HRAD BREKOV

Na vysokom kopci, na pravom brehu rieky Laborec sa kedysi hrdo vypínal Brekovský hrad, ktorý mal strážiť a zaisťovať bezpečnosť na dôležitej uhorsko-poľskej ceste. Dnes na tomto mieste stoja iba nepatrné zvyšky tohto hradu. Prečo iba zvyšky? Pretože krutý pán, ktorý tu vládol, nepochopil, že láska je viac ako všetky poklady sveta.

Práve tu žil krutý zemepán, ktorý najradšej mal len to, čo sa lesklo - dukáty. Jedného dňa jeho manželka porodila utešeného synčeka Janíka. Ten rástol ako z vody, a pretože hneď zistil, aký je jeho otec krutý, najradšej sa zdržiaval v prírode. Často chodieval na prechádzky so svojim koníkom Sivkom. Chodievali na lúku, na ktorej sa pásli lesné zvieratká. Na túto lúku prichádzala aj dievčinka Katka, s ktorou sa zoznámil a s ktorou sa cítil veľmi príjemne. Roky rýchlo utekali a on čoraz častejšie začal vyhľadávať svoju kamarátku Katku. Myslel na ňu každú chvíľku. Aj Katka zahorela k nemu vrúcnou láskou, hoci obidvaja dobre vedeli, že ich lásku rodičia nepodporia. Katka totiž bola veľmi chudobná, ale mala dobré a šľachetné srdce. Keď sa to dozvedel Jankov otec, poslal svojho jediného syna do vojny. Janko sa nebál, lebo jeho verný Sivko stál stále pri ňom a Katka mu sľúbila, že bude naňho čakať. Vojna trvala celé dva roky. Katka nevedela nič o svojom milom, hoci v kútiku srdca dúfala, že nejaký posol jej prinesie o ňom správu.

Raz sa predsa len dočkala. Bola na lúke, na ktorej sa tajne stretávali, a odrazu začula erdzanie. Zodvihla hlavu a pozerala v tú stranu, odkiaľ prichádzalo. Uvidela koníka, ktorý sa ledva vliekol a ktorý bol celý zakrvavený a doráňaný. Spoznala Jankovho Sivka, ale milého nikde nevidela. Odviedla Sivka domov, ošetrila mu rany a nasýtila ho. Sivko bol veľmi nepokojný a stále hľadel na jednu stranu, akoby jej chcel niečo povedať. Pochopila a vybrala sa tou cestou. Putovala pár dní, bola veľmi unavená, keď tu zrazu pred ňou uvidela ležať dolu tvárou nejakého muža. V tej chvíli zabudla na únavu a rozbehla sa k nemu. Otočila ho a spoznala v ňom svojho milovaného Janíka. Pochopila, prečo Sivko pribehol k nej. Janíka s pomocou dobrých ľudí zachránila.

Keď sa to dozvedel jeho krutý otec, začal zúriť, kliať, revať po celom hrade, až sa múry hradu začali triasť a nastalo zemetrasenie. Všetko naokolo sa začalo rúcať a krutý zemepán tam našiel svoju smrť. Nepochopil, že nie bohatstvo, ale ľudská láska spája všetkých ľudí a robí ich šťastnými.

Štefan Galík

Gymnázium Giraltovce, sekunda

HRAD SOLNOHRAD

V dávnych pradávnych časoch bol na základe kráľovského povolenia vystavaný neďaleko Prešova, v obci nazývanej Solivar, nádherný hrad. Jeho stavebníkom a prvým majiteľom bol Juraj Bakoš.

Na tomto hrade si šťastne nažíval so svojou manželkou a synčekom, ktorých nadovšetko miloval. Synček od malička trpel akousi neznámou chorobou, ktorú ani najchýrnejší ráhhojiči

a zelinkári nevedeli pomenovať, nieto ešte vyliečiť. Nikto z obyvateľov ani netušil, že chlapec je chorý. Žiadni ránhojiči a zelinkári nesmeli vyzradiť tajomstvo, lebo by ich bola čakala smrť. Svojho syna učil jazdiť na koni, chodieval s ním do lesa na prechádzky a učil ho narábať s mečom. Chcel z neho vychovať silného a statného mládenca, ktorý by sa po jeho smrti stal vlastníkom tohto hradu. Tajne dúfal, že synček sa čoskoro vylieči. Aj obyvatelia hradu a pod hradom mali túto rodinku veľmi radi a jeho manželku najviac. Bola krásna, múdra, predovšetkým dobrá, so šľachetným srdcom. Ľudia si ju veľmi vážili a boli by za ňu položili aj vlastný život.

Raz hradní zbrojnoši zajali na hrade neznámeho muža. Boli by ho namieste sťali, keby sa im nebol prihovoril. Povedal im, že je ránhojič a vie liečiť všelijaké neduhy a rany. Predviedli ho pred hradného pána.

„Prečo si prišiel?“ vyzvedal pán.

„Dozvedel som sa, že tvoj syn je veľmi chorý, preto mu chcem pomôcť.“

Pán sa nahneval na cudzinca a kázal strážam, aby ho zatvorili do hladomorne. Nevedel pochopiť, odkiaľ sa to dozvedel. Tu k pánovi pristúpila jeho manželka a so slzami v očiach ho prosila, aby mu dovolil liečiť ich synčeka.

Pán podišiel k liečiteľovi a povedal: „Ak vyliečiš nášho syna, bohato sa ti odmením, ale ak nie, zatvorím ťa do hladomorne a tam zahynieš.“

Liečiteľ kázal priviesť chlapca. Prezrel si ho a s úsmevom povedal:

„Tohto chlapca zachráni jedine soľný kúpeľ so zelinou, ktorú stále nosím pri sebe.“

O niekoľko dní chlapec bol vyliečený a ránhojič sa zberal odísť. Darmo ho pani prosila, aby ostal na hrade, nepomohlo. Nasypala mu do vreca plno dukátov, aby si ich zobral so sebou. Aj to odmietol. Pobral sa ďalej, aby pomáhal chorým a nevládnym. Rodičia na počesť vyzdravenia svojho syna pomocou soľného kúpeľa, tento hrad, na ktorom bývali, nazvali Soľnohrad.

Na hrade zavládla radosť a pohoda. Chlapec rástol ako z vody, až vyrástol z neho pekný mládenec. Lenže z tohto mládenca sa postupne stal tyran. Opovrhoval svojimi rodičmi, ktorí od žiaľu jeden po druhom zomreli. Ľudia dlho smútili za dobrými páňmi hradu a ich syna znenávideli a z celého srdca preklínali. Nebolo jedinej duše, ktorá by mladému pánovi priala niečo dobré. Ostal sám na hrade, všetci ho postupne opustili. Nakoniec sa z tej samoty zbláznil a podpálil hrad. Z hradu ostalo iba rumovisko.

K. Pavlíková, B. Šimková
Gymnázium Giraltovce, sekunda

ZBOJNÍCKY HRAD

V malej dedinke zvanej Ruská Nová Ves ležia zvyšky kamenného hradu nazývaného Zbojnický hrad. Tento hrad nie je pomenovaný podľa legendárneho zbojníka Juraja Jánošíka, ale podľa zlodejov, ktorí vlastnili tento hrad, napádali a okrádali ľudí.

V jeden slnečný deň majiteľ hradu spolu so svojou manželkou sa vybrali na prechádzku do blízkych lesov. Pri svojom návrate späť na hrad pri bráne zbadali vojaka. Nebol to obyčajný vojak, ale preoblečený zbojník. Vyzeral veľmi úboho, preto majiteľ hradu ho pozval k sebe, aby ho ošetrili, nasýtili a dopriali mu spánok. Zbojník len na to čakal. Keď na hradnej veži zvony odbili polnoc, zbojník vstal a pustil sa do svojej práce. Mal v úmysle vykradnúť pokladnicu. Už-už by sa to bolo stalo, keď zrazu blízko neho sa ozval nejaký divný hlas.

„Prečo ma chceš okradnúť?“

Zbojník sa veľmi zľakol a utekal, ledva mu nohy stačili. Vyľakaný sa vrátil do komnaty, ľahol si, ale nemohol zaspať. Opäť počul ten istý hlas a tú istú otázku. Pomaly otváral oči a v tej tme uvidel ducha hradu, ktorý chránil pamiatky a pokladnicu, v ktorej bolo uložené veľké množstvo peňazí a šperkov. O chvíľu duch zmizol.

Zbojník pri tomto nevydarenom pokuse o krádež stratil aj vojenský plášť, po ktorý sa nemohol vrátiť, aby ho nechytli strážne. Na svitaní vstal z postele a potajomky sa dostal z hradu. Ráno stráž objavila plášť blízko pokladnice a zanesla ho svojmu pánovi. Ten hneď vedel, že patrí úbohému vojakovi. Vôbec netušil, kto sa skrýva za maskou vojaka. Dal si ho zavolať k sebe, aby mu ho vrátil. Keď stráž vošla do jeho izby, nikde ho nenašla. Majiteľ hradu hneď pochopil, čo sa stalo, a preto rozkázal strážam, aby ho vyhľadali a predviedli pred neho. Hľadali ho všade, ale márne. Napokon ho našli na mieste zvanom smrtonosná roklina. Keď ich zbojník zbadal, chcel skočiť do tejto rokliny, no stráž bola rýchlejšia. Zbojníka doviedli k svojmu pánovi, o ktorom bolo známe, že mal rád spravodlivosť a že nechcel pokračovať v tradícii svojich „zbojníckych predchodcov.“ Predvedeného zbojníka vypočúval. Zbojník sa zmienil aj o duchovi. Majiteľ sa tajuplne usmial a prísny hlasom mu povedal: „Ak v tej komnate vydržíš spať tri noci, všetko ti odpustím a môžeš bývať s nami na tomto hrade.“

Zbojník padol pred ním na kolená a sľúbil mu, že všetko, čo sa bude okolo neho v noci diať, vydrží a že už nikdy nič neukradne.

Čo sa v noci okolo neho dialo, nikomu vraj nevyzradil, ale po tom všetkom verne slúžil svojmu pánovi.

Diana Andrijková, Natália Eliášová
Gymnázium Giraltovce, kvarta

CIGARETU VYMIENAJÚ MLADÍ ZA MARIHUANU

Toto je prevzatý titulok z tlače, pod ktorým bola stručná štatistika v znení: Fajčenie u mladých prestáva byť „in“, študenti stredných škôl siahajú radšej po alkohole a marihuane. Vyše polovica, až 58 percent z nich, bežne pije a 44 percent si v poslednom čase zapálilo „trávu“. Také sú výsledky najnovšieho prieskumu Národného monitorovacieho centra pre drogy, robeného vlani na vzorke 10 688 študentov. V roku 2007 denne fajčilo 32,8 percenta chlapcov. U dievčat bol ešte zaznamenaný mierny nárast za 31,7 percenta. Výrazne však narastá počet fajčiarov marihuany. Vlani sa k jej fajčeniu priznalo takmer 44 percent študentov, kým ešte v roku 1995 to bolo len 12,4 percenta.

Podobne vážna situácia je aj pri alkohole. Vôbec ho nepije len tri až šesť percent deviatkov a stredoškolákov. K bežným konzumentom alkoholu patrí viac ako polovica študentov, pričom tretina z nich pije rizikovo a zdraviu škodlivo. Príznaky závislosti odhalil prieskum

u štyroch až šiestich percent. Priemerný vek, keď deti začínajú s fajčením, je 10 rokov. Slovensko v európskom rebríčku mladých užívateľov návykových látok stúpa.

Uvedené čísla sú dôvodom na zamyslenie až znepokojenie. Tá štatistika totiž zahŕňa aj nás. Prevencia na rôzne spôsoby je hádam ten najúčinnější spôsob predchádzať takým a podobným neudom. A ako to v praxi vyzerá na školách?

Základná škola: / Informácie od zást.riad.p. Štefaníkovej/. Do vnútorného poriadku školy zakomponovali aj túto oblasť. Úzko spolupracujú so psychológom, políciou, Rodičovskou radou, lekárom, organizujú spoločné stretnutia, besedy. Praktizujú aj kontroly, prehliadky v rámci školy. Tieto aktivity a organizáciu koordinuje p. Majerníková.

Gymnázium: /Informácie od riad. školy p. Auerswalda/. Celú činnosť organizuje koordinátorka drogovej prevencie /p.Bogľarská/. V škole zatiaľ nemusí riešiť žiaden konkrétny prípad. Prijímajú ponuky z krajských centier, zúčastňujú sa akcií, besied nimi poriadaných. Spolupracujú s Mestskou políciou a pedagogicko-psychologickou poradňou. Študentská samospráva má svoje vlastné študentské aktivity aj v tejto oblasti. Na mimoškolských besedách, akciách sa zúčastňujú dvaja študenti, ktorí podávajú informácie ďalej vo vlastnej réžii práve v rámci študentskej samosprávy.

Združená stredná škola:/ Informácie od zást. riad. p. Drábikovej/. Na škole túto oblasť má na starosti koordinátorka drogovej prevencie /p. Semanová/, ktorá organizuje celú činnosť, zabezpečuje prijaté programy, postupy. K tomu je prispôbený aj vnútorný poriadok školy. Rovnako je úzka náväznosť na spoluprácu s políciou a psychológom.

Mestská polícia, p. Kusek, od ktorého som informácie dostala a ktorému táto problematika podlieha. O existencii drog aj u nás vie – vedia, ale len z počutia. Tie majú na starosti osobitné zložky, ktoré robia kontroly, razie aj u nás, ale o výsledkoch Mestskú políciu neinformujú. U nás je najprístupnejšou drogou alkohol a fajčenie a tým sa venuje náležitá pozornosť. Kontroly a zásady robia len v rámci svojich možností, vzhľadom na počet mestských policajtov. Ale účinnejšími sú zákroky spolu so štátnou políciou. Mestská polícia v súlade so svojím plánom robí besedy a stretnutia na školách z vlastnej iniciatívy alebo na požiadanie školy. Týkajú sa škodlivosti fajčenia a požívania alkoholu ako najprístupnejšej drogy, ale p. Kusek dodáva, že deti majú aj negatívny príklad z domu, aj od rodičov a práve táto prevencia si vyžaduje spoluprácu s rodičmi, získať ich pre ňu, v opačnom prípade hroziace nebezpečenstvo pre deti zostáva.

Ja len dodávam, že je to problém celospoločenský a je aj problémom všetkých nás. Samozrejme, škôl a výchovných zariadení, ale najmä rodiny a rodičov, všetkých inštitúcií, ktoré regulujú, ovplyvňujú, prevádzkujú zariadenia tohto druhu. Môj osobný postreh? Deti, ktorým by ešte mala stačiť cukráreň, hŕfnu sa hrnú do „zariadení“, „krčiem“ už pred vyučovaním, ale ešte masovejšie hneď po ňom.

M. Gazdičová

Z O P A K U J M E S I

VYLEZTE NA STRECHU SLOVENSKA

1. Rysy 2 499 m, Vysoké Tatry. Najlepšia vyhliadka na hrebene a štítu Tatier, prvý výstup v r.1840 Eduard Blázy.

2. Kriváň 2 494 m, Vysoké Tatry. Dominantný vrch v západnej časti Vysokých Tatier s výborným kruhovým výhľadom, národný symbol, prvý výstup v r.1772 Jonáš Andrej Czirbesz.
3. Gerlachovský štít 2 655 m, Vysoké Tatry. Najvyšší vrch Slovenska a karpatskej sústavy s kruhovým výhľadom, prvý výstup v r.1855 Zigmund Bosniacki a Wojciech Grzegorek.
4. Lomnický štít 2 632 m, Vysoké Tatry. Známy vyhliadkový vrch, druhý najvyšší na Slovensku, prvý výstup v r. 1793 Robert Townson
5. Ostrý Roháč 2 084 m, Západné Tatry. Najkrajší vrch Západných Tatier s dvojitým vrcholom.
6. Baranec 2 184 m, Západné Tatry. Výborný kruhový výhľad vďaka predsunutiu od hlavného hrebeňa.
7. Poludnica 1 549 m, Nízke Tatry. Najsevernejší výbežok Nízkych Tatier poskytuje najlepšiu výhľad na Liptov.
8. Kráľova hoľa 1 946 m, Nízke Tatry. Najvýchodnejší dominantný osamotený vrch s výborným kruhovým výhľadom.
9. Chopok 2 024 m, Nízke Tatry. Vyhliadkový vrch, z ktorého vidno takmer celé územie Slovenska.
10. Veľký Choč 1 611 m, Chočské vrchy. Oblúbený vyhliadkový vrch na liptovské a oravské horstvá.

Ďalšie významné vrcholy s peknou vyhlídkou.

- - Veľký Kriváň 1 709 m, Malá Fatra
- - Minčol 1 396 m, Oravská Magura
- - Kľak 1 351 m, Malá Fatra
- - Krížna 1 574 m, Veľká Fatra
- - Kremnický štít 1 008 m, Kremnické vrchy
- - Sitno 1 009 m, Štiavnické vrchy
-

Ešte raz o Veľkej noci

Bahniatka a pašie, to je Kvetná nedeľa, ktorá označuje budúce Kristovo víťazstvo nad hriechom a nad smrťou. Kvetná nedeľa je vstupnou bránou do posvätného veľkonočného týždňa. Popoludnie tejto významnej nedele sme mali možnosť prežiť „Križovú cestu“, s naším Spasiteľom Ježišom Kristom. Umožnili nám to katolícke dievčatá a chlapci, ktorí túto križovú cestu excelentne zahráli v našom rímskokatolíckom chráme. Spoločne s nimi sme ju prežívali, v duchu adorovali, a keďže nám ju tak verne zahráli, ozaj sme ju precitovali bolestne a s ľútosťou. Mnohým z nás sa slzy rinuli po tvári od takejto krutosti a zloby, ktorú musel náš Pán Ježiš Kristus zažiť na tejto preťažkej ceste. Ceste utrpenia a bolesti, ktorá nám priniesla spasu a ktorá sa zavŕšila víťazstvom nad zlom a naším spasením a vykúpením.

Chlapci a dievčatá pod vedením šikovnej scenaristky tohto pásma „Umučenie nášho Spasiteľa“ / Bol si s ním /sl.Evky Mojdisovej nám túto nádhernú hru predviedli aj vo Veľký Piatok a takto nám poskytli možnosť znovu vidieť a prežiť túto bolesť, stíšiť sa, duchovne pookriať a pripraviť sa na vzkriesenie, na privítanie nášho zmŕtvychvstalého Pána Ježiša Krista. Verím, že v ich podaní a aj vďaka nim sme si všetci uvedomili túto obeť Pána Ježiša, obeť, ktorá nám priniesla spasu. Všetky dni predveľkonočné - pôstne, ktoré sa začali Popolcovou stredou a trvali štyridsať dní, i veľkonočné majú svoj náboženský a historický význam pre kresťanský svet, význam pre každého jedného z nás, lebo za nás všetkých sa Ježiš Kristus obetoval.

Na záver tohto pásma sa celým kostolom ozval d'akovný potlesk, ktorý bol prejavom uznania, ba aj obdivu, za jedinečný a krásny „herecký výkon“ našej mládeže. Za nás všetkých im poďakovanie vyslovil náš duchovný otec vdp. Ján Andrej. Jeho slová zaiste budú našich mladých sprevádzať počas ich mladého života a pomáhať im v ich ďalšom životnom napredovaní. Môžeme sa tešiť na ich ďalšie vystúpenia, ktoré týchto 18 mladých ľudí zaiste pripraví pre Božiu slávu a nám na lepšie poznanie a precítenie Božieho milosrdenstva a prežívania kresťanských udalostí.

V nedeľu predveľkonočného obdobia sme v našom chráme privítali aj mladých zo Stropkovskej farnosti, ktorí nám krásne zaspievali Krížovú cestu. Taktiež im vyslovujem pekne poďakovanie od všetkých, ktorí sme mali možnosť zúčastniť sa tejto popoludňajšej pobožnosti.

Sme radi, že mnoho mladých ľudí, mnoho katolíckej, ale aj evanjelickej či grécko-katolíckej mládeže v našom meste robí takúto zmysluplnú činnosť a vie, kde je jej miesto v tomto náročnom a niekedy až chaotickom prostredí a období, keď na ňu v jej mladom veku číhajú rôzne nástrahy. Pomáhajme im aj my nachádzať správnu cestu v živote, správnu orientáciu a podajme im svoju pomocnú ruku či radu. Nás starších už k tomu oprávňuje životná skúsenosť a múdrosť. Veď nenadarmo sa hovorí: Mladý sadaj u starého a nauč sa kumštu jeho.

Helena Sušinková

DEŇ VODY

Trpezlivý človek si našiel dobré miesto a začal kopať. Dostal sa do hĺbky dvoch, desať, dvadsať metrov. Bola to namáhavá práca, no na jej konci sa predsa len vďaka svojmu úsiliu a trpezlivosti dopracoval k cieľu – k vode.

Voda je najrozšírenejšou látkou na zemi. Pokrýva 70% zemského povrchu. Na zemskom povrchu a pod povrchom sa odhaduje na 150 miliónov km³. Je nevyhnutnou podmienkou života človeka, ako aj všetkých rastlinných a živočíšnych ekosystémov. Takmer 97% vody na zemi je množstvo slanej vody. Len 3% celkového množstva môžeme využiť na pitné účely. To činí 35 miliónov kubických.

Svetové využívanie pozemných vôd neustále narastá, hlavne na zavlažovanie, ale dopĺňanie ich zásob nedosahuje hodnotu ich využívania a dochádza k neustálemu znižovaniu ich zásob. Podľa odhadu priemerne podzemné vody sa obnovujú raz za 1 400 rokov, kým vody jazier raz za 16 dní. Aj na Slovensku sa každoročne strácajú vodné zdroje, ktoré boli znečistené ľudskou činnosťou. Dôkazom sú mnohé opustené zdroje podzemných vôd a každoročné znižovanie kvality povrchových zdrojov a ich zatriedenie do tried s nižšou kvalitou vody. Prudký nárast svetovej populácie a jej koncentrácia do veľkých aglomerácií pri porovnaní so svetovými zdrojmi vody vyvoláva napätie už teraz, lebo na mnohých miestach sveta sú už tieto zdroje vyčerpané. Pre porovnania v roku 1650 žilo na zemeguli vyše 500 mil. obyvateľov, v roku 1800 1,5 miliardy, v roku 1930 2,5 miliardy a v roku 1985 5 miliárd. Predpoklad na rok 2025 je: na Zemi bude žiť 8 miliárd ľudí a v roku 2050 je predpoklad 10 miliárd obyvateľov.

Ak zoberieme do úvahy, že človek sa v poslednom storočí zdvojnásobil z 30 na 70 rokov veku, bude treba klásť väčšiu pozornosť na vodné zdroje. Jedným z riešení nedostatku vody je aj variant nulového populačného nárastu obyvateľstva.

Pre porovnanie dostatku a nedostatku vody v jednotlivých regiónoch zaviedla švédka hydrologička Malin Fankelmark „index nedostatku vody“ založený na približnom /minimálnom / množstve vody, ktoré človek potrebuje na rok, na zachovanie primeranej kvality života. Ako hranicu minima uvádza hodnotu 1 700 m³/os/rok, ktorá predstavuje iba príležitostný nedostatok vody. Hodnoty pod hranicu 1000 m³ na osobu a rok udávajú ako chronický nedostatok vody. Hranicu 1000m³/os/ rok/ akceptovala ako všeobecný ukazovateľ aj Svetová banka a mnohí významní svetoví analytici.

Dnes bojujeme s fámami, že pitná voda dodávaná z verejných vodovodov nie je kvalitná, a pritom vieme, že každý zdroj, keď je dávaný do užívania, musí spĺňať požiadavky vyhlášky Min. zdrav. SR č.636/2004 Zb. zákona o vodách.

Kvalita vody je monitorovaná na zdroji, vo vodovodnej sieti a u odberateľa.

Celkovo môžeme konštatovať, že 85% obyvateľov Slovenska pije z verejných vodovodov zdravú a nezávadnú vodu. Je zarážajúce, že ľudia si kupujú na pitie rôzne druhy sýtených vôd, ktoré na zdravie človeka vplyvajú omnoho nepriaznivejšie ako voda z verejného vodovodu. Každá minerálna voda obsahuje viac minerálnych látok, ako dovoľuje norma. Používa sa ako stolová voda a je určená na občasné použitie alebo liečebné účely.

Používanie vôd z individuálnych studní je však už problematické. Táto voda často obsahuje mikroorganizmy, ktoré môžu byť pôvodcami prenosných ochorení.

V našom regióne zatiaľ nepociťujeme nedostatok vody. V meste Giraltovce sa denná spotreba vody pohybuje okolo 600 m³ na deň. V prevádzke sú studne vo Francovciach, ktoré dodávajú denne 300 m³ vody. Treba povedať, že studne stratili výdatnosť o 100 percent. Majú na to vplyv klimatické zmeny. Okolie studní, ktoré bolo niekedy mokradňou, dnes je súš. Až sa vypustí časť rybníka, hneď to pocitujú studne .

Druhých 300 m³ vody vyrábame povrchovým odberom z rieky Topľa. Keďže v poslednom období je znečistenie rieky Topľa minimálne, je dobrý predpoklad na výrobu dobrej, kvalitnej vody, ktorá spĺňa podmienky vyhlášky Min.zdrav. SR 636/2004 Zb. Zákona o vodách.

Voda zo studní sa mieša vo vodojeme s vodou vyrobenou v Úpravni vody z povrchového odberu. Priemerná denná spotreba vody na obyvateľa v našom meste je približne 120 litrov.

Aj touto cestou chcem uistiť obyvateľov mesta Giraltovce, že vyrábame a následne dodávame do domácností dobrú a kvalitnú pitnú vodu

Svetový deň vody – 22. marec je sviatkom všetkých vodohospodárov a máme ho využívať na propagáciu dôležitosti vody v živote človeka. Treba poďakovať pracovníkom v tomto hospodárstve za obetavú a zodpovednú prácu, ktorú odvádzajú každý pracovný deň.

Úpravňa vody Giraltovce
Pavol Bakalar, vedúci HS

ZÁHRADKÁRSKE OKIENKO

Apríl v záhrade

Ovocie: Vrúblujeme všetky druhy jadrovín, prihnojíme ovocné dreviny a jahody, upevníme stromčekové egreše a ríbezle a dokončíme rez teplomilných druhov.

Zelenina: Vysejeme koreňovú zeleninu, cibuľu, špenát, hrach.

Na hriadky vysadíme priesady hlúbovín a šalátu.

Do zakoreňovačov vysejeme po dve semená uhoriek, melónov, tekvic.

Okrasné rastliny: Zakladáme nový trávnik, vysievame letničky na priamo i na predpestovanie, pripravíme debničky na výsadbu letničiek na okná a balkóny vysádzujeme georgíny a gladioly.

Nahliadnite s nami do nového sortimentu uhoriek

Aké uhorky si vyberieme? Partenokarpické sú všetky skleníkové (Minisprint, Baby, Superstar, Vista, Marta) a niektoré nakladačky (Elisabeth, Partena).

Paretenokarpia je schopnosť rastliny nasadiť plody bez opelenia. Výhodou je ich ranosť, v chladnejších oblastiach možnosť pestovania pod fóliou a sklom.

Uhorky s prevažne samičím kvetom sú Charlotte, Bára, Regína a Blanka. Tie sú aj tolerantné, tzn. , že plesň alebo múčnatka škodí minimálne alebo vôbec.

Sú nakladačky schopné nasadiť za každým listom 3-5 samičích kvetov označené „multifruit“-mnohoplodnosť. Odrody Charlotte, Ornelo a Bára. A ešte geneticky nehorké nakladačky Charlotte , Ornelo, Elisabet, Harmonie a skleníkové šalátovky Vista, Superstar a Minisprint a novinky. Bohemia veľmi skorá, nakladačka vysoko odolná proti plesni. Emília šalátovka 22 cm dlhá, nehorká. Chantal pestovaná na vertikálnom vedení má vysokú odolnosť voči plesni uhorkovej. Sonada, geneticky nehorká, vyniká zdravotným stavom a kvalitou.

Lubomír Krupa

ZPOZ

Do radov obyvateľov nášho mesta sme privítali:

Tobiáša Kureja

V mesiaci apríl svoje životné jubileá oslávia:

Gabriela Kriváková	50	Margita Zvodzová	65
Helena Vaľanyová	55	Anna Pululichová	65
Anna Švačová	55	Karol Rezák	70
Miluša Juhasová	55	Juraj Pululich	70
MVDr. Miroslav Deutsch	55	Anna Jurčová	80
Jozef Szabo	55	Andrej Kmec	80
Ladislav Dreveňák	55	Anna Kmecová	85
Pavol Šotýs	55		
Alžbeta Hlavinková	60		
Leopold Paluš	60		
Anna Hajdová	65		

SPOMIENKA PO ROKU

JANKA SOKOLOVÁ nás navždy opustila 20. marca 2007, ale naďalej žije v srdciach nás všetkých. Bolesť a žiaľ sú vždy nevítaným hosťom a svoje mocne perute rozprestrelí aj v ich rodine. Zostalo prázdne miesto v ich vnútri, ktoré im už nikto a nič nenahradí. Niet mierky, ktorou by sme zmerali hĺbku bolesti jej blízkych.

Milá JANKA, ťažko, preťažko nám je bez Teba žiť, no si tam, vo svojom večnom domove, a spomienka na Teba ostane v nás navždy živá. Ďakujeme všetkým, ktorí nezabudli a spomínajú s nami. Nikdy na Teba nezabudneme.

Už zvoní zvon smútku rozhojdané,
k nebesiam nesie sa ich tichý hlahol,
navždy sú chladné tvoje dlane,
na naše srdcia tieň smrti si ľahol.

ŠPORT

Naprieč Slovenskom

V zimnom období pokračovala zimná turistická sezóna. V januári 2007 sa ukončil zimný zraz turistov v Martine. Zimné strediská, ako Martinské hole, Jasenská, Valčianska dolina boli plná snehu, ale aj turistov na bežkách. Každý si mohol vybrať podľa vlastného výberu. Naša skupina bola ubytovaná v Turčianskych Tepliciach. Spestrením pobytu bolo kúpanie v miestnych kúpeľoch. V tom čase tam boli aj preteky psích záprahov.

Zimná sezóna pokračovala aj v našom obvode. Zúčastnili sme sa prechodov cez Makovicu, Jozefinku o okolia nášho mesta. Boli sme stále v pohybe, pripravení na ďalšiu časť pochodu Dukla – Bratislava, a to etapu z Kysaku do Telgártu, ktorú som uskutočnil v máji 2007 so skupinou turistov z Brezovej pod Bradlom.

Brocák už pobalený netrpezlivo čaká na prehodenie cez plece. Posledná kontrola, či som nič nezabudol. A nakoniec rozlúčka s verným priateľom človeka – pes /Athosom/, ktorý by veľmi rád išiel so mnou. Štart auta a vyrážam na druhú etapu pochodu Dukla-Blava, tento raz je to Kysak – Telgárt.

Je prvý máj 2007, vonku je príjemný májový deň, osem hodín ráno. Začínam na železničnom moste v Kysaku, kde som skončil minulú etapu. Keď sa pozerám na staničnú budovu, prichádzajú mi na um desiatky hodín strávených v tejto budove, ktoré som strávil pri cestách za športom. Teraz je krajšia, mladšia, vynovená. Prechádzam okolo cintorína, chatovej základne a popod el. vedenie sa dostávam na Jánošíkovu baštu.

Z nej je pekný výhľad na okolie Kysaku. Asi hodinu trvá cesta na Vysoký vrch, kde je prístrešok pre oddych. Tu sa cesty delia. Môžete ísť na vodnú nádrž Ružín alebo do Košickej Belej. Ja pokračujem po červenej značke. Tá vedie okolo zoologickej záhrady cez Hrašnu a Kavečany do Čermel'a. Vyjdem na Bankov, kde je veľa ľudí, ktorí vyšli v tento prvomájový deň do prírody. Kráča sa dobre, turistický chodník je suchý, počasie výborné. Cez Kamenný hrb sa dostávam na Jahodnú a následne do kopca dôjdem až na Lajošku, cieľ mojej dnešnej túry. Tu sa zvitám s priateľmi, turistami z Brezovej pod Bradlom, s ktorými budem pokračovať v pochode ďalšie dni. Túra trvala 8 hod. a tvorila 28 km.

Chata „Lajoška“, ako ju tunajší ľudia volajú, je postavená v peknom prostredí vo Volovských vrchoch. Využívajú ju turisti i neturisti pri rekreačnom oddychu. Na druhý deň ráno budíček o ôsmej hodine a o deviatej nastupujem na najdlhšiu túru tejto etapy. Míňame Idčianske sedlo a stúpame na Kojšovú hoľu do výšky 1245 m nad morom. Je tu veľmi pusto, chata Erika nefunguje, turistický ruch neexistuje. Usádzame sa a oddychujeme. Kedysi populárna hoľa osirela. Po troche nostalgie pokračujeme v smere Biely kameň. Tu stretávame prvých turistov, ktorí tu stanujú. Je zaujímavé, že sú to postarší českí turisti, pri ohníku prehodíme pár viet, zaželáme si šťastný pobyt v horách a ideme cez Jedlovec a Lastovičí vrch

na vrch Kloptáň. Je tu postavená rozhľadňa, z ktorej vidíme ďaleké okolie. Blíži sa podvečer a my prichádzame do cieľa dnešnej túry- Štós kúpele. Ubytujeme sa v zdravotníckom zariadení, prediskutujeme dnešnú túru a ukladáme sa na spánok. Vzdialenosť medzi Lajoškou a kúpeľmi Štós je 35 km a šli sme rovných 10 hodín. Ráno je opäť pekné počasie. Prechádzame okolo kostola na Štósske sedlo. Odtiaľ schádzame do banického mestečka Smolník, kde stretávam svoju spolužiačku Beátku zo ZŠ, ktorá tu žije so svojim synom. Delíme sa na dve skupiny. Jedna ide po žltej značke cez Hekerovú, je to náročná trasa plná stúpania. Ja s priateľom idem po zelenej značke, ktorá vedie cez Úhornú a jej sedlo. Stretávame sa na sedle Krivé, kde križujeme modrú značku. Nachádzame sa hlboko vo Volovských vrchoch. Prechádzame cez lúky, nízky les na sedlo Skalisko. Veľmi odporúčam turistom navštíviť túto krásnu lokalitu. V lete 2008 sa tu stretnú čitatelia Krás Slovenska.

Skala 10x10 a výška 12 m z ktorej je pohľad na Rožňavu a okolie Volovských vrchov . Schádzame pod sedlo, kde je chata Volovec. Prijemná chatárka s manželom, dobrá večera a sladký spánok. Dĺžka trate bola 30 km a trvala 9 hodín.

Ráno sa umývame v studenej vode, raňajkuje miestnu špecialitu. Trochu poprcháva, obliekame si plášte do dažďa a ticho kráčame do kopca cez smrekový les. Počúť píly lesných robotníkov. Po ich zväžnici schádzame na cestu, ktorá nás vedie až na Dobšinský kopec. Obdivujem Ladislava, ktorý má 72 rokov a drží s nami krok. Po ľavej ruke v diaľke míňame Dobšín a po hodine cesty vpravo vidíme dediny Mlynky a Dedinky. Tu nachádzame nocľah. Večer zjídeme na pivko do miestnej krčmy. Trasa merala 25 km a trvala 9 hod.

Ďalší deň ráno to vyzerá zaujímavé tým, že každý sa holí , upravuje, mení bielizeň, a síce preto, že je to posledná túra tohto pochodu. Laco nalieva Myjavskú slivovicu ako doping na trasu. Pri jazere čakáme na autobus, ktorý nás zvezie opäť k miestu nástupu na trasu. Opar nad jazerom, ľudia kráčajúci do práce , deti do školy, to je obraz dediny Dedinky ráno pred príchodom autobusu. Pri ceste č. 66 vchádzame na červenú značku smer Telgárt. Mlčky kráčame po lúke s rannou rosou , svieti nám na cestu slniečko. Prvá chata je na Gapli. V lese vidíme škôlku a jej pracovníkov. Láka nás aj jaskyňa Nad kšiarom. Nakoniec skladáme batohy na krásnej slnečnej lúke pri Honzovskej chate. Po oddychu asi dve hodiny šliapeme do sedla Besník. Pred nami je panoráma Kráľ. Hole, dole cesta Poprad – Brezno a pri ceste krásna besiedka s pútačmi, kde vyviera rieka Hron. Dáme si dúšok čistej pramenitej vody a prichádzame do dediny Telgárt, ktorý si pamätá hrôzy druhej svetovej vojny. Malé občerstvenie v miestnom hostinci, krátke zhodnotenie etapy pochodu, nástup na autobus do Popradu. Trasa merala 20 km, trvala 8 hodín.

V Poprade kolegovia z pochodu nasadajú na vlak do Brezovej a ja na autobus do Prešova a Giraloviec. Doma som o 9 hodín.

/ cez Nízke Tatry v budúcom čísle/

Pavol Bakalar, KST

Sympatický jarný úvod futbalistov MFK Slovan

ZATIAĽ JE TO DOBRÉ ,CHLAPCI.

Jarný kolotoč zápasov III. futbalovej ligy sa naplno roztočil. Po dlhej zimnej príprave si môžu fanúšikovia futbalu urobiť chuť na dobrý šport. Vo futbalovom klube MFK Slovan sa udiali v zime zmeny nielen v hráčskom ,ale aj vo funkcionárskom kádri. Štart Slovana do jarnej časti súťaže sa preto očakával s veľkým napätím. S uspokojením treba konštatovať, že

vstup sa Giraltovciam vydaril tak na ihrisku, ako aj mimo neho. Ambiciózny predseda MFK Ing. Emil Mati s kolektívom funkcionárov pripravujú podmienky pre úspešné účinkovanie treťoligového mužstva, ale viditeľný je posun v oblasti spoločenskej. Zverenci trénera R. Kačalu sa predviedli v prvých troch kolách veľmi dobre. Mladé mužstvo dokázalo vysoko poraziť kvalitný team V.Tatier 5:0 po výbornej hre. Bol to neuveriteľne vydarený štart do odvety. Kolektív doplnili mladí chlapci, ktorí potrebujú ešte čas na zohratie sa s ostatnými. Aj ďalší domáci zápas mal byť ťažkou skúškou. Veď derby zápasy sa Svidníkom sú veľmi náročné. Avšak štýl, akým giraltovskí chlapci zvládli toto derby, sa nedá ináč označiť ako obdivuhodný. Výsledok 3:0 hovorí za všetko. V pohode odohraných 90 minút nadechlo prítomných divákov. K plusom treba spomenúť aj vystúpenie Slovana v N. Myšli proti favoritovi Lok. Košice. Giraltovčania zanechali veľmi dobrý dojem a prítomní košickí futbaloví odborníci nešetřili slovami chvály. Takže, chlapci, je to zatiaľ dobré, len si to nepokaziť. Prídu aj horšie časy, lebo jarná odvetá má svoje zákonitosti aj záludnosti. Na domácom ihrisku však musíte vždy ukázať, kto je tu pánom. Pretože len viera vo svoje schopnosti môže priniesť ďalšie úspechy.

LATKA JE PORIADNE VYSOKO

Predseda MFK Slovan Ing. Emil Mati po svojom zvolení do funkcie sľuboval zvýšenie spoločenskej úrovne futbalových zápasov a výrazné zlepšenie informovanosti divákov na týchto zápasoch. Svoj sľub postupne naplňa. Vydávaný bulletin má svoju kvalitu a patrí medzi najlepšie v tretej lige. Jeho úroveň sa bude ešte zvyšovať, navyše je zlosovateľný, takže si diváci môžu odniesť rôzne ceny. Na každom domácom zápase sa prezentuje sponzor, ktorý venuje ceny a zároveň zabezpečuje stretnutie po spoločenskej stránke. Je potešiteľné, že záujem majú okrem domácich aj podnikatelia a firmy z iných miest. Ž v prvom zápase sa prezentovala na výbornej úrovni reštaurácia SLOVAN.V derby zápase so Svidníkom sa nedala zahanbiť firma Gasmonta. Jej majiteľ J. Plančár nasadil latku poriadne vysoko, keď odmenil aj najlepších hráčov oboch mužstiev. A poďakovanie z úst predsedu MFK prijal s viditeľným dojatím a zároveň giraltovskému futbalu prisľúbil pomoc aj v budúcnosti. Prítomnosť primátora mesta J.Rubisa zvýšila spoločenskú úroveň tohto derby stretnutia. Je potešiteľné, že aktivita výboru MFK Slovan pokračuje ďalej a prinesie ďalšie impulzy a novinky pre svojich členov a priaznivcov.

MVDr. Miroslav Deutsch.